

Indhold

- I *Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse er obligatorisk*

FORORDNINGER

- Kommissionens forordning (EF) nr. 902/2008 af 17. september 2008 om faste importværdier med henblik på fastsættelse af indgangsprisen for visse frugter og grøntsager 1
- ★ **Kommissionens forordning (EF) nr. 903/2008 af 17. september 2008 om særlige betingelser for ydelse af eksportrestitutioner for visse svinekødsprodukter (kodificeret udgave) 3**
- ★ **Kommissionens forordning (EF) nr. 904/2008 af 17. september 2008 om fastlæggelse af de analysemetoder og andre bestemmelser af teknisk art, der skal anvendes i forbindelse med eksportordningen for varer, som ikke er omfattet af traktatens bilag I (kodificeret udgave) 9**
- Kommissionens forordning (EF) nr. 905/2008 af 17. september 2008 om udstedelse af importlicenser for rårørsukker til raffinering med oprindelse i de mindst udviklede lande 12

- II *Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk*

AFGØRELSER OG BESLUTNINGER

Rådet

2008/737/EF:

- ★ **Rådets beslutning af 15. september 2008 om bemyndigelse af Den Italienske Republik til at anvende en foranstaltning, der fraviger bestemmelserne i artikel 285 i direktiv 2006/112/EF om det fælles merværdiafgiftssystem 13**

Kommissionen

2008/738/EF:

- ★ Kommissionens beslutning af 4. juni 2008 om den statsstøtteordning, som Frankrig påtænker at indføre til fremme af forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter (Fonds d'Intervention Stratégique des Industries Agro-Alimentaires) (meddelt under nummer K(2008) 2257) ⁽¹⁾..... 15

2008/739/EF:

- ★ Kommissionens afgørelse af 11. september 2008 om EF-tilskud til Verdensorganisationen for Dyresundhed (OIE) til foranstaltninger vedrørende oplysning om dyresygdomme 19

2008/740/EF:

- ★ Kommissionens beslutning af 12. september 2008 om principiel anerkendelse af, at det dossier, der er fremlagt til detaljeret gennemgang med henblik på eventuel optagelse af spinetoram i bilag I til Rådets direktiv 91/414/EØF, er komplet (meddelt under nummer K(2008) 4965) ⁽¹⁾ 21

IV Øvrige retsakter

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE SAMARBEJDSOMRÅDE

EFTA-Tilsynsmyndigheden

- ★ EFTA-Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 127/07/KOL af 18. april 2007 om forsknings og udviklingsstøtte ydet af Norsk Forskningsråd i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter (Norge) 23
- ★ EFTA-Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 155/07/KOL af 3. maj 2007 om statsstøtte ydet i forbindelse med § 3 i den norske lov om momscompensation (Norge) 35

Berigtigelser

- ★ Berigtigelse til Kommissionens afgørelse 2008/649/EF af 3. juli 2008 om godtagelse af et tilsagn, der er afgivet i forbindelse med antidumpingproceduren vedrørende importen af opløsninger af urinstof og ammoniumnitrat med oprindelse i Rusland (EUT L 213 af 8.8.2008) 47

Meddelelse til læserne (se omslagets tredje side)

⁽¹⁾ EØS-relevant tekst

I

(Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse er obligatorisk)

FORORDNINGER

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 902/2008

af 17. september 2008

om faste importværdier med henblik på fastsættelse af indgangsprisen for visse frugter og grøntsager

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 af 22. oktober 2007 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen) ⁽¹⁾,

under henvisning til Kommissionens forordning (EF) nr. 1580/2007 af 21. december 2007 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 2200/96, (EF) nr. 2201/96 og (EF) nr. 1182/2007 vedrørende frugt og grøntsager ⁽²⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

Ved forordning (EF) nr. 1580/2007 fastsættes der, på basis af resultatet af de multilaterale handelsforhandlinger under Uruguay-runden, kriterier for Kommissionens fastsættelse af faste importværdier for tredjelande for de produkter og perioder, der er anført i del A i bilag XV til nævnte forordning —

UDSTEDT FØLGENDE FORORDNING:

Artikel 1

De faste importværdier som omhandlet i artikel 138 i forordning (EF) nr. 1580/2007 fastsættes i bilaget til nærværende forordning.

Artikel 2

Denne forordning træder i kraft den 18. september 2008.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Bruxelles, den 17. september 2008.

På Kommissionens vegne

Jean-Luc DEMARTY

*Generaldirektør for landbrug
og udvikling af landdistrikter*

⁽¹⁾ EUT L 299 af 16.11.2007, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 350 af 31.12.2007, s. 1.

BILAG

Faste importværdier med henblik på fastsættelse af indgangsprisen for visse frugter og grøntsager

(EUR/100 kg)

KN-kode	Tredjelandskode ⁽¹⁾	Fast importværdi
0702 00 00	MK	31,4
	TR	68,0
	ZZ	49,7
0707 00 05	EG	162,5
	MK	43,3
	TR	83,8
	ZZ	96,5
0709 90 70	TR	89,1
	ZZ	89,1
0805 50 10	AR	73,5
	TR	104,3
	UY	64,9
	ZA	89,3
	ZZ	83,0
0806 10 10	IL	248,7
	TR	130,8
	US	196,0
	ZZ	191,8
0808 10 80	AR	92,1
	AU	195,4
	BR	74,2
	CL	91,9
	CN	78,4
	NZ	111,1
	US	100,8
	ZA	83,4
	ZZ	103,4
0808 20 50	AR	76,1
	CN	93,6
	TR	128,9
	ZA	75,1
	ZZ	93,4
0809 30	TR	136,6
	US	150,7
	ZZ	143,7
0809 40 05	IL	132,0
	TR	85,4
	XS	62,1
	ZZ	93,2

⁽¹⁾ Landefortegnelse fastsat ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1833/2006 (EUT L 354 af 14.12.2006, s. 19). Koden »ZZ« = »anden oprindelse«.

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 903/2008

af 17. september 2008

om særlige betingelser for ydelse af eksportrestitutioner for visse svinekødsprodukter

(kodificeret udgave)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 1234/2007 af 22. oktober 2007 om den fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om særlige bestemmelser for visse landbrugsprodukter (fusionsmarkedsordningen) ⁽¹⁾, særlig artikel 170 og 192 sammenholdt med artikel 4,

under henvisning til Rådets forordning (EØF) nr. 386/90 af 12. februar 1990 om kontrol i forbindelse med udførsel af landbrugsprodukter, der giver ret til udbetaling af restitutioner eller andre beløb ⁽²⁾, særlig artikel 6, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Kommissionens forordning (EF) nr. 2331/97 af 25. november 1997 om særlige betingelser for ydelse af eksportrestitutioner for visse svinekødsprodukter ⁽³⁾ er blevet ændret væsentligt ved flere lejligheder ⁽⁴⁾. Forordningen bør af klarheds- og rationaliseringshensyn kodificeres.
- (2) Ifølge artikel 21 i Kommissionens forordning (EF) nr. 800/1999 af 15. april 1999 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter ⁽⁵⁾ ydes der ingen restitution, når produkterne ikke er af sund og sædvanlig handelskvalitet den dag, udførselsangivelsen antages.
- (3) For visse af de produkter, der er nævnt i artikel 1, stk. 1, litra q), i forordning (EF) nr. 1234/2007 har det dog vist sig, at disse krav ikke er tilstrækkelige til at sikre, at der anvendes ensartede betingelser ved betaling af restitutionerne.
- (4) Der bør derfor på fællesskabsplan fastsættes supplerende betingelser, der baseres på en gennemsnitskvalitet for produkterne, og som gør det muligt at udelukke produkter af ringere kvalitet fra restitutioner.
- (5) For produkter henhørende under KN-kode 1601 00 99 og 1602 49 19 bør der indføres en yderligere kvalitet, som ikke indeholder fjerkrækød, og hvor kvalitetskravene er højere, hvilket i givet fald giver mulighed for at begrænse ydelsen af eksportrestitutioner til denne type

produkter, såfremt de mængder, der ansøges om eksportlicenser for, overstiger eller risikerer at overstige de traditionelle mængder.

- (6) Det er nødvendigt at indføre en kontrol, der skal sikre, at denne forordning overholdes. Kontrollen foretages efter Kommissionens forordning (EF) nr. 2090/2002 af 26. november 2002 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EØF) nr. 386/90 for så vidt angår fysisk kontrol ved udførsel af landbrugsprodukter, der giver ret til udbetaling af restitutioner ⁽⁶⁾ og skal bl.a. omfatte en organoleptisk undersøgelse og fysiske og kemiske analyser. Det er derfor fastsat, at ansøgningen om restitution skal ledsages af en skriftlig erklæring om, at de pågældende produkter opfylder kravene i denne forordning.
- (7) For at sikre ensartede fysiske og kemiske undersøgelser er det nødvendigt at anvende nøje definerede analyser.
- (8) De i denne forordning fastsatte foranstaltninger er i overensstemmelse med udtalelse fra Forvaltningskomitéen for den Fælles Markedsordning for Landbrugsprodukter —

UDSTEDT FØLGENDE FORORDNING:

Artikel 1

1. Uden at det berører de øvrige fællesskabsbestemmelser, herunder bestemmelserne i forordning (EF) nr. 800/1999, ydes der kun eksportrestitutioner for de produkter, der er nævnt i bilag I til nærværende forordning:

a) hvis de opfylder betingelserne i bilag I

og

b) hvis den fremlagte udførselsangivelse i rubrik 44 indeholder angivelsen »produkter i overensstemmelse med forordning (EF) nr. 903/2008«.

2. Ved anvendelsen af denne forordning betragtes et produkt efter artikel 21 i forordning (EF) nr. 800/1999 som værende af sund og sædvanlig handelskvalitet, når det er fremstillet med henblik på konsum og er egnet hertil på grund af de anvendte råvarer, dets forarbejdning under tilfredsstillende hygiejniske forhold og dets emballering.

⁽¹⁾ EUT L 299 af 16.11.2007, s. 1.

⁽²⁾ EFT L 42 af 16.2.1990, s. 6.

⁽³⁾ EFT L 323 af 26.11.1997, s. 19.

⁽⁴⁾ Se bilag III.

⁽⁵⁾ EFT L 102 af 17.4.1999, s. 11.

⁽⁶⁾ EFT L 322 af 27.11.2002, s. 4.

Artikel 2

Kontrollen som omhandlet i artikel 5 i forordning (EF) nr. 2090/2002 består for de i nærværende forordning omhandlede produkter i:

a) en organoleptisk undersøgelse

og

b) fysiske og kemiske analyser efter metoderne i bilag II til nærværende forordning.

Artikel 3

Forordning (EF) nr. 2331/97 ophæves.

Henvisninger til den ophævede forordning gælder som henvisninger til nærværende forordning og læses efter sammenligningstabellen i bilag IV.

Artikel 4

Denne forordning træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Bruxelles, den 17. september 2008.

På Kommissionens vegne

José Manuel BARROSO

Formand

BILAG I

Særlige betingelser for ydelse af eksportrestitutions for visse svinekødsprodukter

KN-kode	Varebeskrivelse	Produktkode	Betingelser
1601 00	Pølser og lignende varer af kød, slagteaffald eller blod; tilberedte næringsmidler på basis heraf:		
	- Andre varer:		
1601 00 91	-- Tørrede pølser og smørepølser, ikke kogt, stegt eller på lignende måde tilberedt		
	--- uden indhold af kød eller slagteaffald af fjerkræ	1601 00 91 9120	a) Proteinindhold: mindst 16 vægtprocent af nettovægten b) Ingen tilsætning af vand c) Intet indhold af ikke-animalske proteiner
	--- Andre varer	1601 00 91 9190	a) Proteinindhold: mindst 12 vægtprocent af nettovægten b) Ingen tilsætning af vand c) Intet indhold af ikke-animalske proteiner
1601 00 99	-- Andre varer:		
	--- I beholdere, der også indeholder konserveringsvæske, uden indhold af kød eller slagteaffald af fjerkræ	1601 00 99 9110	a) Indhold af animalsk protein: mindst 10 vægtprocent af nettovægten b) Kollagen/protein-forholdet: højst 0,30 c) Indhold af tilsat vand: højst 25 vægtprocent af nettovægten
	--- I beholdere, der også indeholder konserveringsvæske	1601 00 99 9190	a) Indhold af animalsk protein: mindst 8 vægtprocent af nettovægten b) Kollagen/protein-forholdet: højst 0,45 c) Indhold af optaget vand: højst 33 vægtprocent af nettovægten
	--- Andre varer, uden indhold af kød eller slagteaffald af fjerkræ	1601 00 99 9110	a) Indhold af animalsk protein: mindst 10 vægtprocent af nettovægten b) Kollagen/protein-forholdet: højst 0,30 c) Indhold af optaget vand: højst 10 vægtprocent af nettovægten
	--- I andre tilfælde	1601 00 99 9190	a) Indhold af animalsk protein: mindst 8 vægtprocent af nettovægten b) Kollagen/protein-forholdet: højst 0,45 c) Indhold af optaget vand: højst 23 vægtprocent af nettovægten
ex 1602	Andre varer af kød, slagteaffald eller blod, tilberedte eller konserverede:		
	- Af svin:		
ex 1602 41	-- Skinke og stykker deraf:		

KN-kode	Varebeskrivelse	Produktkode	Betingelser
ex 1602 41 10	<p>--- Af tamsvin:</p> <p>---- Kogt, stegt eller på lignende måde tilberedt, med indhold af kød og fedt på 80 vægtprocent og derover:</p> <p>----- I pakninger af nettovægt 1 kg og derover</p> <p>----- I pakninger af nettovægt under 1 kg</p>	<p>1602 41 10 9110</p> <p>1602 41 10 9130</p>	<p>Vand/proteinforhold i kødet højst 4,3</p> <p>Vand/proteinforhold i kødet højst 4,3</p>
ex 1602 42	-- Bov og stykker deraf:		
ex 1602 42 10	<p>--- Af tamsvin:</p> <p>---- Kogt, stegt eller på lignende måde tilberedt, med indhold af kød og fedt på 80 vægtprocent og derover:</p> <p>----- I pakninger af nettovægt 1 kg og derover</p> <p>----- I pakninger af nettovægt under 1 kg</p>	<p>1602 42 10 9110</p> <p>1602 42 10 9130</p>	<p>Vand/proteinforhold i kødet højst 4,5</p> <p>Vand/proteinforhold i kødet højst 4,5</p>
ex 1602 49	<p>-- Andre varer, herunder blandinger:</p> <p>--- Af tamsvin:</p> <p>---- Med indhold af kød eller slagteaffald af enhver art på 80 vægtprocent og derover (herunder fedt af enhver art eller oprindelse):</p>		
ex 1602 49 19	<p>----- Andre varer:</p> <p>----- Kogt, stegt eller på lignende måde tilberedt, med indhold af kød og fedt på 80 vægtprocent og derover:</p> <p>----- Uden indhold af kød eller slagteaffald af fjerkræ:</p> <p>----- Med indhold af et produkt, der består af tydeligt genkendelige muskelstykker, som på grund af deres størrelse ikke kan identificeres som kommende fra skinke, bov, kam eller nakke, sammen med små synlige fedtpartikler og små mængder geléansamlinger</p>	<p>1602 49 19 9130</p>	<p>Vand/proteinforhold i kødet højst 4,5</p>

BILAG II

Analysemetoder ⁽¹⁾**1. Bestemmelse af proteinindholdet**

Proteinindholdet betragtes som værende kvælstofindholdet multipliceret med en faktor på 6,25. Kvælstofindholdet bestemmes efter ISO-metode 937:1978.

2. Bestemmelse af vandindholdet i produkter henhørende under KN-kode 1601 og 1602

Vandindholdet bestemmes efter ISO-metode 1442:1973.

3. Beregning af vandoptagelse

Vandoptagelsen beregnes efter formlen: $a - 4b$, hvor:

a = vandindhold

b = proteinindhold.

4. Bestemmelse af kollagenindholdet

Kollagenindholdet betragtes som værende hydroxyprolinindholdet multipliceret med en faktor på 8. Hydroxyprolinindholdet bestemmes efter ISO-metode 3496:1978.

⁽¹⁾ Analysemetoderne i dette bilag gælder i den formulering, de har på dagen for denne forordnings ikrafttræden, uden at dette dog er til hinder for, at de senere ændres. De offentliggøres af ISO-Sekretariatet, 1 rue de Varambè, Genève, Schweiz.

BILAG III

Ophævet forordning med oversigt over ændringer

Kommissionens forordning (EF) nr. 2331/97	(EFT L 323 af 26.11.1997, s. 19)
Kommissionens forordning (EF) nr. 739/98	(EFT L 102 af 2.4.1998, s. 22)
Kommissionens forordning (EF) nr. 2882/2000	(EFT L 333 af 29.12.2000, s. 72)
Kommissionens forordning (EF) nr. 507/2002	(EFT L 79 af 22.3.2002, s. 12)

BILAG IV

Sammenligningstabel

Forordning (EF) nr. 2331/97	Nærværende forordning
Artikel 1 og 2	Artikel 1 og 2
Artikel 3	—
—	Artikel 3
Artikel 4	Artikel 4
Bilag I og II	Bilag I og II
—	Bilag III
—	Bilag IV

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 904/2008

af 17. september 2008

om fastlæggelse af de analysemetoder og andre bestemmelser af teknisk art, der skal anvendes i forbindelse med eksportordningen for varer, som ikke er omfattet af traktatens bilag I

(kodificeret udgave)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

Artikel 2

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

I overensstemmelse med noterne i bilag IV til Kommissionens forordning (EF) nr. 1043/2005 ⁽⁵⁾ og ved anvendelse af samme bilag bestemmes »resultat af vareanalyse« i kolonne 3 ved de metoder, procedurer og formler, der er anført i denne artikel:

under henvisning til Rådets forordning (EØF) nr. 2658/87 af 23. juli 1987 om told- og statistiknomenklaturen og den fælles toldtarif ⁽¹⁾, særlig artikel 9, og

1) *Sukker*

Højtryksvæskerkromatografi (HPLC) anvendes til individuel bestemmelse af sukker.

ud fra følgende betragtninger:

(1) Kommissionens forordning (EØF) nr. 4056/87 af 22. december 1987 om fastlæggelse af de analysemetoder og andre bestemmelser af teknisk art, der skal anvendes i forbindelse med forordning (EØF) nr. 3035/80 om fastsættelse af almindelige regler for ydelse af eksportrestitutioner og om fastlæggelse af kriterierne for fastsættelse af restitutionsbeløbet for visse landbrugsprodukter, der udføres i form af varer, som ikke er omfattet af traktatens bilag II ⁽²⁾, er blevet ændret væsentligt ⁽³⁾. Forordningen bør af klarheds- og rationaliseringshensyn kodificeres.

A. Saccharoseindholdet i kolonne 3 i bilag IV til forordning (EF) nr. 1043/2005 er lig med:

$$a) S + (2F) \times 0,95$$

når glucoseindholdet ikke er mindre end fructoseindholdet

eller

$$b) S + (G + F) \times 0,95$$

når glucoseindholdet er mindre end fructoseindholdet

hvor:

S = saccharoseindhold bestemt ved HPLC

F = fructoseindhold bestemt ved HPLC

G = glucoseindhold bestemt ved HPLC.

(2) For at sikre en ensartet behandling ved udførsel fra Fællesskabet af varer, hvorpå Rådets forordning (EF) nr. 3448/93 af 6. december 1993 om en ordning for handelen med visse varer fremstillet af landbrugsprodukter ⁽⁴⁾ finder anvendelse, bør analysemetoderne og andre bestemmelser af teknisk karakter fastlægges.

(3) Foranstaltningerne i denne forordning er i overensstemmelse med udtalelse fra Toldkodeksudvalgets Gruppe for Told- og Statistiknomenklatur —

Såfremt der er påvist tilstedeværelse af lactosehydrolysat og/eller mængder af lactose og galactose, trækkes et glucoseindhold svarende til galactoseindholdet (bestemt ved HPLC) fra glucoseindholdet (G), før der foretages nogen anden beregning.

UDSTEDT FØLGENDE FORORDNING:

Artikel 1

I denne forordning fastlægges de fællesskabsanalysemetoder, der skal anvendes i forbindelse med forordning (EF) nr. 3448/93 for så vidt angår udførsel af varer, som ikke er omfattet af traktatens bilag I, eller, hvis en analysemetode mangler, arten af de analyseoperationer, der skal udføres, eller princippet for en metode, der skal anvendes.

B. Glucoseindholdet i kolonne 3 i bilag IV til forordning (EF) nr. 1043/2005 er lig med:

$$a) G - F$$

når glucoseindholdet er større end fructoseindholdet

⁽¹⁾ EFT L 256 af 7.9.1987, s. 1.

⁽²⁾ EFT L 379 af 31.12.1987, s. 29.

⁽³⁾ Se bilag I.

⁽⁴⁾ EFT L 318 af 20.12.1993, s. 18.

⁽⁵⁾ EUT L 172 af 5.7.2005, s. 24.

b) 0 (nul)

når glucoseindholdet ikke er større end fructoseindholdet.

Når der er påvist tilstedeværelse af lactosehydrolysat, og/eller der er påvist mængder af lactose og galactose, trækkes et glucoseindhold svarende til galactoseindholdet (bestemt ved HPLC) fra det samlede glucoseindhold (G), før der foretages nogen anden beregning.

2) *Stivelse (eller dekstrin)*

(Dekstriner beregnes som stivelse)

A. I forbindelse med alle KN-koder med undtagelse af KN-kode 3505 10 10, 3505 10 90, 3505 20 10 til 3505 20 90 samt 3809 10 10 til 3809 10 90 bestemmes indholdet af stivelse (eller dekstrin) i kolonne 3 i bilag IV til forordning (EF) nr. 1043/2005 ved anvendelse af formlen:

$$(Z - G) \times 0,9$$

hvor:

Z = glucoseindhold bestemt efter metoden beskrevet i bilag I til Kommissionens forordning (EØF) nr. 4154/87 ⁽¹⁾;

G = glucoseindhold bestemt ved HPLC.

B. I forbindelse med KN-koderne 3505 10 10, 3505 10 90, 3505 20 10 til 3505 20 90 samt 3809 10 10 til 3809 10 90 bestemmes indholdet af stivelse (eller dekstrin) ved anvendelse af den metode, der er anført i bilag II til forordning (EØF) nr. 4154/87.

3) *Indhold af mælkefedt*

Til bestemmelse af mælkefedtindholdet anvendes en metode med ekstraktion med petroleumoter efter hydrolyse med saltsyre efterfulgt af gaskromatografi af methylestere af fedtsyre. Dersom der påvises mælkefedt, beregnes indholdet deraf i vægtprocent ved at gange indholdet af methylbutyrat

i vægtprocent med 25 og gange det således opnåede resultat med det samlede fedtindhold i vægtprocent i varen og dividere med 100.

Artikel 3

Ved anvendelse af bilag III til forordning (EF) nr. 1043/2005 bestemmes indholdet af mannitol og D-glucitol (sorbitol) efter HPLC-metoden.

Artikel 4

1. Der udarbejdes en analyserapport.
2. Analyserapporten skal indeholde følgende oplysninger:

— enhver information, der er nødvendig for identifikation af prøven

— den anvendte fællesskabsmetode og nøjagtig henvisning til den retsakt, hvori den er anført, eller i givet fald henvisning til en detaljeret metode, der specificerer de analyseoperationer, der skal udføres, eller princippet for en metode, der skal anvendes, som angivet i denne forordning

— enhver faktor, som kan tænkes at have haft indvirkning på resultaterne

— analyseresultaterne under hensyntagen til den måde, de er udtrykt på i den anvendte metode, og de udtryk, der dikteres af behovet hos de told- eller administrative myndigheder, som har anmodet om analysen.

Artikel 5

Forordning (EØF) nr. 4056/87 ophæves.

Henvisninger til den ophævede forordning gælder som henvisninger til nærværende forordning og læses efter sammenligningstabellen i bilag II.

Artikel 6

Denne forordning træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

⁽¹⁾ EFT L 392 af 31.12.1987, s. 19.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Bruxelles, den 17. september 2008.

På Kommissionens vegne

José Manuel BARROSO

Formand

BILAG I

Ophævet forordning med ændring

Kommissionens forordning (EØF) nr. 4056/87 (EFT L 379 af 31.12.1987, s. 29)

Kommissionens forordning (EF) nr. 202/98 (EFT L 21 af 28.1.1998, s. 5)

BILAG II

Sammenligningstabel

Forordning (EØF) nr. 4056/87	Nærværende forordning
Artikel 1 til 4	Artikel 1 til 4
—	Artikel 5
Artikel 5	Artikel 6
—	Bilag I
—	Bilag II

KOMMISSIONENS FORORDNING (EF) Nr. 905/2008**af 17. september 2008****om udstedelse af importlicenser for råørsukker til raffinering med oprindelse i de mindst udviklede lande**

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 980/2005 af 27. juni 2005 om anvendelse af et arrangement med generelle præferencer ⁽¹⁾,under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 318/2006 af 20. februar 2006 om den fælles markedsordning for sukker ⁽²⁾,under henvisning til Kommissionens forordning (EF) nr. 1100/2006 af 17. juli 2006 om detaljerede regler for åbning og forvaltning af toldkontingenter for råørsukker til raffinering med oprindelse i de mindst udviklede lande for produktionsårene 2006/07, 2007/08 og 2008/09 samt om detaljerede regler for import af varer under pos. 1701 i den fælles toldtarif med oprindelse i de mindst udviklede lande ⁽³⁾, særlig artikel 7, stk. 3, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) I henhold til artikel 12, stk. 5, i forordning (EF) nr. 980/2005 er der i artikel 3, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1100/2006, for så vidt angår import af varer med oprindelse i de mindst udviklede lande, fastsat bestemmelser om åbning af toldkontingenter til nulsats for varer henhørende under KN-kode 1701 11 10, udtrykt som hvidt sukker.
- (2) Myndighederne har i ugen fra den 8. til den 12. september 2008 modtaget ansøgninger om import-

licenser, jf. artikel 5 i forordning (EF) nr. 1100/2006. Af den bogføring, der er omhandlet i nævnte forordnings artikel 7, stk. 2, fremgår det, at den samlede mængde, der er ansøgt om for produktionsåret 2007/08, som følge af disse ansøgninger svarer til den maksimumsmængde på 178 030,75 tons, der er fastsat for kontingent 09.4361 for dette produktionsår.

- (3) Under disse omstændigheder skal Kommissionen meddele medlemsstaterne, at den pågældende maksimumsmængde er nået, og at yderligere licensansøgninger ikke kan tages i betragtning —

UDSTEDT FØLGENDE FORORDNING:

Artikel 1

De importlicensansøgninger, der blev indgivet fra den 8. til den 12. september 2008 i henhold til artikel 5 i forordning (EF) nr. 1100/2006, imødekommes for 100 % af den mængde, der er ansøgt om.

Artikel 2

Den maksimumsmængde på 178 030,75 tons for toldkontingent 09.4361, der er fastsat i artikel 3, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1100/2006, er nået. De importlicensansøgninger, der er indgivet efter den 12. september 2008, tages ikke i betragtning.

Artikel 3

Denne forordning træder i kraft på dagen for offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Denne forordning er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat.

Udfærdiget i Bruxelles, den 17. september 2008.

På Kommissionens vegne

Jean-Luc DEMARTY

*Generaldirektør for landbrug
og udvikling af landdistrikter*

⁽¹⁾ EUT L 169 af 30.6.2005, s. 1.

⁽²⁾ EUT L 58 af 28.2.2006, s. 1.

⁽³⁾ EUT L 196 af 18.7.2006, s. 3.

II

(Retsakter vedtaget i henhold til traktaterne om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab/Euratom, hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

AFGØRELSER OG BESLUTNINGER

RÅDET

RÅDETS BESLUTNING

af 15. september 2008

om bemyndigelse af Den Italienske Republik til at anvende en foranstaltning, der fraviger bestemmelserne i artikel 285 i direktiv 2006/112/EF om det fælles merværdiafgiftssystem

(2008/737/EF)

RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem⁽¹⁾, særlig artikel 395, stk. 1,

under henvisning til forslag fra Kommissionen, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Den Italienske Republik har ikke anvendt bestemmelserne i artikel 14 i Rådets andet direktiv 67/228/EØF af 11. april 1967 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter — Det fælles merværdiafgiftsystems struktur og de nærmere regler for dets anvendelse⁽²⁾, hvilket betyder, at en ordning om fritagelse af afgiftspligtige personer kun har kunnet indføres for afgiftspligtige personer, hvis årlige omsætning ikke overstiger 5 000 EUR.
- (2) Ved brev registreret i Kommissionens Generalsekretariat 15. november 2007 har Italien anmodet om tilladelse til fra 1. januar 2008 at indføre en foranstaltning, som fraviger artikel 285 i direktiv 2006/112/EF, for at kunne fritage afgiftspligtige personer, hvis årlige omsætning ikke overstiger 30 000 EUR. Denne foranstaltning vil fritage disse afgiftspligtige personer fra visse eller alle momsforpligtelser, som er omhandlet i afsnit XI, kapitel 2-6, i direktiv 2006/112/EF, mens denne foranstaltnings

frivillige karakter vil gøre det muligt for virksomhederne at anvende de normale momsordninger.

- (3) I overensstemmelse med artikel 395, stk. 2, i direktiv 2006/112/EF underrettede Kommissionen ved brev af 6. maj 2008 de øvrige medlemsstater om Italiens anmodning. Ved brev af 8. maj 2008 underrettede Kommissionen Italien om, at den rådede over alle de oplysninger, den fandt nødvendige for at kunne vurdere anmodningen.
- (4) Medlemsstaterne har allerede adgang til en særlig ordning for små virksomheder i henhold til afsnit XII i direktiv 2006/112/EF. Denne ordning fraviger artikel 285 i direktiv 2006/112/EF, dog kun såfremt tærsklen for den årlige omsætning er højere end den tærskel, der i øjeblikket er gældende for Italien.
- (5) Den tærskel, som Italien har anmodet om, kan i betydeligt omfang mindske de mindste virksomheders momsforpligtelser. Den er på linje med den tærskel, der finder anvendelse i visse andre medlemsstater.
- (6) Kommissionen er tilhænger af at indføre en fælles tærskel for den årlige omsætning, under hvilken en afgiftspligtig person kan fritages for moms, hvilket vil bidrage til at reducere byrderne for små virksomheder. I 2004 foreslog Kommissionen at give medlemsstaterne mulighed for at hæve tærsklen for den årlige omsætning, under hvilken små virksomheder fritages for moms. Italiens forslag er på linje med Kommissionens forslag.

⁽¹⁾ EUT L 347 af 11.12.2006, s. 1.

⁽²⁾ EFT 71 af 14.4.1967, s. 1303/67. Ophævet ved direktiv 77/388/EØF (EFT L 145 af 13.6.1977, s. 1).

- (7) Italien ønsker desuden at få mulighed for at hæve loftet for at fastholde dets værdi målt i faste priser og derved være i stand til at anvende en bestemmelse på denne foranstaltning, som svarer til bestemmelsen i artikel 286 i direktiv 2006/112/EF.
- (8) Henset til, at afgiftsperioden er årlig og for at gøre det muligt for afgiftspligtige personer at udnytte denne forenklende foranstaltning så hurtigt som muligt, bør Italien gives tilladelse til at indføre den frivillige ordning fra den 1. januar 2008.
- (9) Undtagelsen vil ikke berøre De Europæiske Fællesskabers egne indtægter fra merværdiafgiften.
- (10) Ifølge oplysninger fra Den Italienske Republik vil foranstaltningen føre til et fald i det samlede afgiftsprovener i det sidste forbrugerled på ca. 0,15 % det første år med en stigning til ca. 0,25 % i de to efterfølgende år —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Som undtagelse fra artikel 285 i direktiv 2006/112/EF bemyndiges Den Italienske Republik, med hensyn til afgiftsperioder, der falder mellem den 1. januar 2008 og den 31. december

2010, til at fritage afgiftspligtige personer, hvis årlige omsætning ikke overstiger 30 000 EUR, for moms. Ordningen er frivillig for afgiftspligtige personer.

Artikel 2

Den Italienske Republik kan hæve loftet for at fastholde fritagelsens værdi målt i faste priser.

Artikel 3

Denne beslutning udløber på dagen for ikrafttrædelsen af Fællesskabets regler om indførelse af en fælles tærskel for den årlige omsætning, under hvilken en afgiftspligtig person kan fritages for moms, dog senest 31. december 2010.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Den Italienske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 15. september 2008.

På Rådets vegne

B. KOUCHNER

Formand

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 4. juni 2008

om den statsstøtteordning, som Frankrig påtænker at indføre til fremme af forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter (Fonds d'Intervention Stratégique des Industries Agro-Alimentaires)

(meddelt under nummer K(2008) 2257)

(Kun den franske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2008/738/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i overensstemmelse med denne artikel ⁽¹⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

- (1) Den 24. april 2007 meddelte Frankrig Kommissionen, at man havde til hensigt at indføre en støtteordning med henblik på at hjælpe virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter. Som led i den foreløbige undersøgelse, jf. artikel 4 i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93 ⁽²⁾, sendte Kommissionen den 7. juni 2007 Frankrig en anmodning om yderligere oplysninger, bl.a. om støttemodtagerne og om retsgrundlaget for denne støtteordning. De franske myndigheder svarede den 11. juli 2007. Kommissionen sendte dem på ny en anmodning om yderligere oplysninger den 11. september 2007, som blev besvaret den 26. oktober 2007.
- (2) Kommissionen har ud fra de foreliggende oplysninger skønnet, at den anmeldte støtteordning rejste tvivl om, hvorvidt den var forenelig med fællesmarkedet. Den 16. januar 2008 underrettede den Frankrig om, at den havde besluttet at indlede den officielle undersøgelsesprocedure, jf. traktatens artikel 88, stk. 2, og artikel 6 i forordning (EF) nr. 659/1999.

- (3) Kommissionens beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure er offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ⁽³⁾. Kommissionen opfordrede de interesserede parter til at fremsætte bemærkninger til de pågældende foranstaltninger inden for en måned.

- (4) Frankrig fremsendte sine bemærkninger den 18. februar i form af et notat. Kommissionen har ikke modtaget bemærkninger fra andre interesserede parter.

2. BESKRIVELSE

- (5) Ifølge oplysningerne i anmeldelsen tager den pågældende støtteordning sigte på at hjælpe virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter med rent nationale offentlige midler.
- (6) Støtteordningens formål er at yde støtte til andre virksomheder end små og mellemstore, for at disse virksomheder kan drage fordel af den samme støtte, som gives til små og mellemstore virksomheder (SMV) i henhold til Rådets forordning (EF) nr. 1198/2006 af 27. juli 2006 om Den Europæiske Fiskerifond ⁽⁴⁾.
- (7) Støtten skulle finansieres af »Fonds d'Intervention Stratégique des Industries Agro-Alimentaires« (FISIAA). Denne fond, som de franske myndigheder har oprettet, er opført som en post på statsbudgettet og forvaltes af landbrugs- og fiskeriministeriet. Alle virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af produkter, der er opført i traktatens bilag I, kan modtage støtte fra FISIAA. Det kan derfor både dreje sig om virksomheder i landbrugssektoren og i sektoren for fiskeri og akvakultur. Ifølge

⁽¹⁾ EUT C 61 af 6.3.2008, s. 8.

⁽²⁾ EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1

⁽³⁾ Se fodnote 1.

⁽⁴⁾ EUT L 223 af 15.8.2006, s. 1

ordningen er støtten i 2007 forbeholdt virksomheder med over 750 ansatte eller med en omsætning på over 200 mio. EUR. Efter Frankrigs forklaringer kan denne prioritering ventes at blive bibeholdt for støtte, der ydes efter 2007. Denne hypotese bekræftes af ordlyden i en ny indkaldelse af projektforslag iværksat i december 2007 (jf. betragtning 9).

- (8) Anmeldelsen er ledsaget af en indkaldelse af projektforslag, der blev iværksat den 2. marts 2007 med henblik på udvælgelse af projekter, der opfylder FISIAA's målsætninger. Ifølge de franske myndigheder vedrører denne indkaldelse kun virksomheder i landbrugssektoren, og støttebetingelserne angives kun som »et eksempel« på vilkårene for støtte til virksomheder i sektoren for fiskeri og akvakultur.
- (9) Den 17. december 2007 udsendtes en ny indkaldelse af projektforslag med henblik på udvælgelse af projekter for 2008. Denne indkaldelse nævner ikke udtrykkeligt virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter, men henviser til alle produkterne i traktatens bilag I (og dermed også til fiskerivarer og akvakulturprodukter). Den nævner ligeledes de nye regler om støtteberettigelse under Den Europæiske Fiskerifond (EFF).
- (10) Kommissionen fik først kendskab til denne nye indkaldelse af projektforslag, offentliggjort på det franske landbrugs- og fiskeriministeriums netsted⁽⁵⁾, efter at den havde besluttet at indlede den formelle undersøgelsesprocedure. Denne nye indkaldelse er ikke nævnt i de franske myndigheders svar af 18. februar 2008. Disse gør blot opmærksom på, at »forsinkelsen i godkendelsen allerede har forhindret forarbejdningsevne i at deltage i FISIAA's indkaldelse af projektforslag for 2007 [iværksat den 2. marts 2007, men først anmeldt den 24. april 2007].«
- (11) Ifølge de franske myndigheder er FISIAA's anvendelsesområde på nuværende tidspunkt fastlagt ved fondens støtteramme, dvs. støtteordningen for virksomheder i landbrugssektoren, registreret under nr. N 553/2003 og godkendt ved Kommissionens beslutning af 28. juli 2004⁽⁶⁾. Anmeldelsen af den støtteordning, der er genstand for nærværende beslutning, tager således sigte på at udvide støtterammen til også at omfatte virksomheder i sektoren for fiskevarer og akvakulturprodukter.
- (12) Det budget, der er anført for FISIAA, andrager 13 mio. EUR for året 2007 for alle modtagersektorerne (landbrug på den ene side og fiskeri og akvakultur på den anden side). Da ordningen er åben for alle virksomheder i disse

to sektorer, er det efter de franske myndigheders mening ikke på nuværende stadium muligt at forudse, hvor stor en del af dette beløb der faktisk vil gå til virksomheder i fiskeri- og akvakultursektoren.

- (13) Hvad angår, hvilke udgifter der kan ydes støtte til, hedder det i forslagsindkaldelsen, at formålet med FISIAA er at støtte projekter fra virksomheder, som kan integrere materielle og immaterielle investeringer, og som er »stærkt strukturskabende«, og/eller som har en »stærk markedspostition« og/eller er »innovative«. Der kan potentielt ydes støtte til alle investeringer, der bidrager til at fremme processen for lagring, pakning, forarbejdning og/eller afsætning. Investeringerne kan bestå i udgifter til anskaffelse af nyt materiel eller anskaffelse eller indretning af fast ejendom i tilknytning til projektet, i personaleudgifter i tilknytning til projektet eller i immaterielle ydelser som f.eks. patenter, undersøgelser og rådgivning. Støtte fra FISIAA kan ikke overskride 15 % af de støtteberettigede udgifter til materielle investeringer og 100 000 EUR til immaterielle investeringer.

3. BEGRUNDELSE FOR INDLEDNING AF PROCEDUREN

- (14) Støtteordningens formål er at yde støtte til andre virksomheder end små og mellemstore, for at disse virksomheder gennem rent nationale midler kan få den samme støtte, som gives til små og mellemstore virksomheder i henhold til forordning (EF) nr. 1198/2006. Støtten skal finansieres af FISIAA.
- (15) Undersøgelsen af denne støtteordning ud fra retningslinjerne for undersøgelse af statsstøtte til sektoren for fiskeri og akvakultur⁽⁷⁾ (i det følgende »retningslinjerne«) henviser til kriterierne i forordning (EF) nr. 1198/2006. De foranstaltninger, Den Europæiske Fiskerifond kan yde støtte til på området forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter, vedrører kun små og mellemstore virksomheder, mens denne støtteordning specifikt vedrører alle andre virksomheder end de små og mellemstore.
- (16) Følgelig skønnede Kommissionen, at der var tvivl om støtteordningens forenelighed med fællesmarkedet.

4. BEMÆRKNINGER FRA FRANKRIG OG FRA DE INTERESSEREDE PARTER

- (17) Frankrig fremfører to argumenter for, at FISIAA's støtte til virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter er forenelig med fællesmarkedet.

⁽⁵⁾ <http://agriculture.gouv.fr/sections/presse/communiques/2eme-appel-projets-pour>

⁽⁶⁾ EUT C 214 af 1.9.2005, s. 4.

⁽⁷⁾ EUT C 84 af 3.4.2008, s. 10.

- (18) Før det første gentager Frankrig sin bemærkning i svaret af 26. oktober 2007, nemlig at forarbejdningsevne i fiskeri- eller landbrugssektoren ofte udøver samme form for virksomhed, og at Kommissionen ikke har skønnet, at støtte til store virksomheder i landbrugssektoren indebar risiko for konkurrenceforvridning, og derfor har givet medlemsstaterne mulighed for at give dem statsstøtte.
- (19) I øvrigt anmoder Frankrig Kommissionen om at præcisere, hvorfor den mener, at der kan ydes støtte til store virksomheder i 2007 og 2008 under det finansielle instrument til udvikling af fiskeriet (FIUF), mens det samme ikke gælder støtte af samme art, men i form af rent nationale midler.

5. VURDERING

- (20) Kommissionen mærker sig først og fremmest, at FISIAA's indkaldelse af projektforslag for 2007 blev udsendt den 2. marts 2007, med svarfrist den 2. maj 2007, hvorimod de franske myndigheder først den 24. april 2007 meddelte Kommissionen, at de påtænkte at åbne denne indkaldelse af forslag for virksomheder i sektoren for fiskeri og akvakultur. Med andre ord blev indkaldelsen iværksat, inden Kommissionen havde fået kendskab til den pågældende støtteordning for virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter, og dermed inden den havde haft mulighed for at udtale sig om, hvorvidt ordningen var forenelig med fællesmarkedet. Dette er grunden til, at Kommissionen i første omgang har spurgt Frankrig, om det dokument, der ledsagede anmeldelsen (dvs. teksten til forslagsindkaldelsen af 2. marts 2007), udelukkende var rettet til virksomhederne i landbrugssektoren, hvilket Frankrig bekræftede ved brev af 11. juli 2007 (»Den første indkaldelse vedrørte kun virksomheder i landbrugssektoren (...) FISIAA's indkaldelse vil derfor først nævne virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter, når denne støtteordning er godkendt«). I modsat fald ville støtteordningen nemlig være blevet betegnet som ulovlig støtte (ikke-anmeldt støtte), jf. artikel 1, litra f), i forordning (EF) nr. 659/1999.
- (21) Et lignende spørgsmål rejser sig med den nye indkaldelse af projektforslag iværksat den 17. december 2007, som Kommissionen først fik kendskab til efter indledningen af den formelle undersøgelsesprocedure (jf. betragtning 9). Denne nye indkaldelse har nøjagtig samme ordlyd som indkaldelsen af forslag for 2007 og nævner således ikke udtrykkeligt virksomhederne i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter, men henviser — ligesom den foregående indkaldelse — dels til traktatens bilag I (som omfatter fiskevarer og akvakulturprodukter), dels til forordning (EF) nr. 1198/2006.
- (22) Kommissionen skal imidlertid erindre om, at godkendelsen af en statsstøtteordning ikke er automatisk, og

at en medlemsstat ikke kan foregribe Kommissionens beslutning, så længe undersøgelsen af støtteordningen ikke er afsluttet. Af disse grunde kan Kommissionen ikke acceptere bemærkningen om, at »forsinkelsen i godkendelsen [af den pågældende støtteordning] allerede har forhindret forarbejdningsevne i at deltage i FISIAA's indkaldelse af forslag for 2007«. Den kan heller ikke acceptere, at FISIAA har iværksat en yderligere indkaldelse af projektforslag uden udtrykkeligt at udelukke muligheden for, at virksomheder i fiskerisektoren kan få støtte fra FISIAA i 2008, eller uden i hvert fald at anføre, at denne mulighed er betinget af forudgående godkendelse fra Kommissionen.

- (23) Det hedder i traktatens artikel 87, stk. 1, at »... statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, [er] uforenelig med fællesmarkedet i det omfang, den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne«.
- (24) Den pågældende støtte, der består i støtte finansieret over statsbudgettet (jf. betragtning 7), er klart støtte ydet af staten.
- (25) Da ydelsen af denne støtte afgøres på nationalt plan, efter at landbrugs- og fiskeriministeriet har foretaget en udvælgelse blandt de projekter, der er indgivet som led i en forslagsindkaldelse, er der tale om støtte fra staten.
- (26) De anmeldte foranstaltninger kan påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne og true med at fordreje konkurrencen, i det omfang de begunstiger den nationale produktion af forarbejdede fiskevarer til skade for produktionen i andre medlemsstater.
- (27) Den i denne beslutning omhandlede støtte udgør derfor statsstøtte som omhandlet i traktatens artikel 87, stk. 1.
- (28) Da det drejer sig om støtte i sektoren for fiskeri og akvakultur, bør den undersøges i lyset af retningslinjerne. I punkt 5.3 i retningslinjerne hedder det således, at de anvendes fra den 1. april 2008 »på al statsstøtte, som anmeldes eller påtænkes anvendt fra sidstnævnte dato«. Da de franske myndigheder har anført, at de afventede Kommissionens godkendelse, før virksomhederne i sektoren for fiskeri og akvakultur kunne inddrages i denne støtteordning, går Kommissionen ud fra, at den ikke er anvendt og derfor bør undersøges i lyset af retningslinjerne.

- (29) I retningslinjerne henvises der i punkt 3.2 til kriterierne i forordning (EF) nr. 1198/2006. Det er derfor på grundlag af denne forordning, den foreliggende støtteordnings forenelighed med fællesmarkedet skal undersøges.
- (30) Kommissionen skal bemærke, at de foranstaltninger, der er berettiget til støtte fra EFF på området forarbejdning og omsætning i medfør af forordning (EF) nr. 1198/2006, kun omfatter SMV. Kommissionen mener derfor, at den i denne beslutning omhandlede støtteordning, som udelukkende omfatter andre virksomheder end små og mellemstore virksomheder, ikke opfylder EFF's støttekriterier.
- (31) De franske myndigheder bestrider ikke denne analyse, eftersom de anfører, at »indkaldelse af forslag nr. 2 vil kun omfatte de store virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer, dvs. virksomheder med over 750 ansatte eller med en omsætning på over 200 mio. EUR, da disse virksomheder — i lighed med virksomhederne for forarbejdning af landbrugsprodukter — er udelukket fra EFF. (...) De franske myndigheder er helt klar over, at retningslinjerne for fiskeri og akvakultur fra 2004 sammenholdt med artikel 104 i forordning (EF) nr. 1198/2006 om Den Europæiske Fiskerifond foranlediger Kommissionen til at konkludere, at de store virksomheder ikke kan modtage statsstøtte«.
- (32) Frankrig begrundede imidlertid den foreliggende støtteordning med behovet for at harmonisere statsstøttebetingelserne for virksomhederne i fiskeri- og akvakultursektoren med betingelserne for virksomhederne i landbrugssektoren, for hvilke en lignende støtteordning blev godkendt i 2004. Da det drejer sig om en støtteordning for fiskeri- og akvakultursektoren, som der gælder specifikke retningslinjer for, kan Kommissionen ikke godtage argumentet om, at en støtteordning af samme art allerede er godkendt for en anden sektor. Kommissionen skal endvidere erindre om, at ordningen for virksomheder i landbrugssektoren kun undtagelsesvist bibeholdes indtil den 31. december 2008, jf. punkt 196 i EF-rammebestemmelserne for statsstøtte til landbrug og skovbrug for 2007-2013⁽⁸⁾. I det foreliggende tilfælde drejer det sig imidlertid om en ny støtteordning for virksomheder i fiskeri- og akvakultursektoren. Den skal derfor undersøges ud fra reglerne for denne sektor og ikke i forhold til en ordning, der gælder for en anden sektor, og som er godkendt på grundlag af andre regler end

dem, der gælder for statsstøtte i sektoren for fiskeri og akvakultur. Dette argument kan derfor ikke godtages.

- (33) På samme måde kan sammenligningen med støtten til de store virksomheder, som kan ydes i 2007 og 2008 som led i FIUF, ikke godtages som begrundelse for at indføre en ny, rent national, støtteordning for disse virksomheder (jf. betragtning 19). Reglerne om forvaltning af strukturinterventionsprogrammerne og af den støtte, der ydes som led heri, og reglerne for statsstøtte er således indbyrdes uafhængige, medmindre andet udtrykkeligt angives (som det er tilfældet for retningslinjerne, der henviser til kriterierne i forordning (EF) nr. 1198/2006). Den kendsgerning, at støtte på grund af faktorer, der udelukkende skyldes budgetmæssige vanskeligheder, fortsat kan ydes i medfør af FIUF-programmeringen for 1999-2006, har derfor ingen indflydelse på de regler, der gælder for den foreliggende støtteordning.

6. KONKLUSION

- (34) På grundlag af analysen i afsnit 5 bør det konkluderes, at ordningen for støtte ydet af FISIAA til virksomheder i sektoren for fiskeri og akvakultur, anmeldt af Frankrig den 24. april 2007, ikke er forenelig med fællesmarkedet —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Den støtteordning, som Frankrig påtænker at indføre med henblik på at hjælpe virksomheder i sektoren for forarbejdning og afsætning af fiskevarer og akvakulturprodukter gennem »Fonds d'Intervention Stratégique des Industries Agro-Alimentaires« (FISIAA), er ikke forenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

Denne beslutning er rettet til Den Franske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 4. juni 2008.

På Kommissionens vegne
Joe BORG
Medlem af Kommissionen

⁽⁸⁾ EUT C 319 af 27.12.2006, s. 1.

KOMMISSIONENS AFGØRELSE

af 11. september 2008

om EF-tilskud til Verdensorganisationen for Dyresundhed (OIE) til foranstaltninger vedrørende oplysning om dyresygdomme

(2008/739/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets beslutning 90/424/EØF af 26. juni 1990 om visse udgifter på veterinærområdet⁽¹⁾, særlig artikel 20, og

ud fra følgende betragtninger:

(1) I henhold til beslutning 90/424/EØF kan Kommissionen iværksætte eller bistå medlemsstaterne eller internationale organisationer ved iværksættelsen af de tekniske og videnskabelige foranstaltninger, der er nødvendige for at udvikle Fællesskabets veterinærbestemmelser og for at udvikle undervisning og uddannelse på veterinærområdet.

(2) Ved Rådets direktiv 82/894/EØF af 21. december 1982 om anmeldelse af dyresygdomme inden for Fællesskabet⁽²⁾ oprettes der et system for anmeldelse af udbrud af de sygdomme, der er opført i direktivets bilag I (»EF-systemet for anmeldelse af dyresygdomme«).

(3) Verdensorganisationen for Dyresundhed (OIE) er en repræsentativ mellemstatslig organisation, der har til opgave at forbedre dyresundheden på verdensplan. Med hensyn til sygdomsinformation er OIE alene om at udvikle den verdensomspændende informationsdatabase om dyresundhed (World Animal Health Information Database (WAHID)) med en grænseflade, som giver udførlige oplysninger om dyresygdomme. WAHID anvendes af alle OIE-medlemslande, herunder alle EU's medlemsstater.

(4) I meddelelsen fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om en ny dyresundhedsstrategi for Den Europæiske Union (2007-2013) — »Det er bedre at forebygge end at helbrede«⁽³⁾ gøres forebyggelse og overvågning af samt kriseberedskab over for dyrerelaterede trusler til en af søjlerne i den nye dyresundhedsstrategi. Det fastslås især i meddelelsen, at der gennem tiltag og programmer for veterinærtilsyn og -kontrol fremkommer uhyre vigtig videnskabelig dokumentation, der indgår som en vigtig del af grundlaget for fællesskabsinstitutionernes og regeringernes beslutninger vedrørende forebyggelses- og bekæmpelsesforanstaltninger.

(5) Ifølge meddelelsen forventes det, at et af resultaterne af den nye dyresundhedsstrategi bliver tilpasning af EF-systemet for anmeldelse af dyresygdomme. Det forventes også ifølge meddelelsen, at eksisterende EF-lovgivning på veterinærområdet bliver forenklet, idet det vil blive forsøgt at sikre overensstemmelse med internationale standarder, herunder OIE-standarderne.

(6) Med henblik på udvikling af EF-lovgivningen på veterinærområdet bør der derfor iværksættes foranstaltninger i samarbejde med OIE, således at EF-systemet for anmeldelse af dyresygdomme rettes ind efter WAHID, for så vidt angår indsamling af epidemiologiske oplysninger og især udformning af datasæt, databaser og protokoller for udveksling af data. Der bør derfor ydes EF-tilskud til finansiering af, at OIE udvikler informationssystemet om dyresundhed i perioden 2008-2012. Der bør fastsættes et loft over det pågældende EF-tilskud.

(7) For at undgå trusler mod dyresundheden på Fællesskabets område er det af afgørende betydning for Fællesskabet, at der indsamles oplysninger til analyse og sammenfatning af dyresundheden i Balkanlandene, Kaukasusområdet og Middelhavsområdet, særlig hvad angår sygdomme, der spredes på tværs af grænserne. Sådanne oplysninger er dog ikke altid lige let tilgængelige.

⁽¹⁾ EFT L 224 af 18.8.1990, s. 19.

⁽²⁾ EFT L 378 af 31.12.1982, s. 58.

⁽³⁾ KOM(2007) 539 endelig.

- (8) OIE har udviklet et redskab til evaluering af veterinærtjenesternes indsats (OIE PVS Tool). Dette redskab er udformet således, at veterinærtjenesterne i lande, der er medlem af OIE, får hjælp til at fastslå, hvilket niveau deres nuværende indsats ligger på, og til at kortlægge mangler og svagheder i deres evne til at opfylde OIE's internationale standarder. Ved hjælp af OIE PVS Tool kan der også tilvejebringes oplysninger om dyresundheden i OIE-medlemslandene. Fællesskabet bør derfor analysere de aktiviteter, der iværksættes, og de oplysninger, der fremkommer ved hjælp af dette redskab, for så vidt angår Balkanlandene, Kaukasusområdet og Middelhavsområdet.
- (9) Der bør derfor ydes EF-tilskud til, at OIE kan foretage udvikling og analyse af dyresundhedsaktiviteterne i Balkanlandene, Kaukasusområdet og Middelhavsområdet. Der bør fastsættes et loft over det pågældende EF-tilskud.
- (10) Det er i artikel 168, stk. 1, litra c), i Kommissionens forordning (EF, Euratom) nr. 2342/2002 af 23. december 2002 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF, Euratom) nr. 1605/2002 om finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget⁽¹⁾ fastsat, at der kan ydes tilskud uden indkaldelse af forslag til organer, der retligt eller faktisk indtager en monopolstilling, når det er behørigt begrundet i beslutningen om ydelse af tilskud.
- (11) OIE har faktisk indtaget en monopolstilling i sin sektor, siden organisationen blev oprettet ved en international aftale undertegnet den 25. januar 1924. OIE er en mellemstatslig organisation, der har til opgave at forbedre dyresundheden på verdensplan, og anerkendes af WTO (Verdenshandelsorganisationen) som en referenceorganisation. Det er derfor ikke nødvendigt at indkalde

forslag vedrørende EF-tilskud, der ydes til OIE i medfør af nærværende afgørelse.

- (12) Foranstaltningerne i denne afgørelse er i overensstemmelse med udtalelse fra Den Stående Komité for Fødevarerekæden og Dyresundhed —

TRUFFET FØLGENDE AFGØRELSE:

Artikel 1

Der ydes et EF-tilskud, jf. artikel 19 i beslutning 90/424/EØF, på højst 750 000 EUR til finansiering af, at Verdensorganisationen for Dyresundhed (OIE) udvikler informationssystemet om dyresundhed i perioden 2008-2012.

Artikel 2

Der ydes et EF-tilskud, jf. artikel 19 i beslutning 90/424/EØF, på højst 250 000 EUR til finansiering af, at OIE kan foretage en analyse af dyresundhedsaktiviteterne i Balkanlandene, Kaukasusområdet og Middelhavsområdet i perioden 2008-2012.

Artikel 3

De i artikel 1 og 2 omhandlede tilskud finansieres over budgetpost 17 04 02 01 i De Europæiske Fællesskabers budget for 2008.

Udfærdiget i Bruxelles, den 11. september 2008.

*På Kommissionens vegne
Androulla VASSILIOU
Medlem af Kommissionen*

⁽¹⁾ EFT L 357 af 31.12.2002, s. 1.

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 12. september 2008

om principiel anerkendelse af, at det dossier, der er fremlagt til detaljeret gennemgang med henblik på eventuel optagelse af spinetoram i bilag I til Rådets direktiv 91/414/EØF, er komplet

(meddelt under nummer K(2008) 4965)

(EØS-relevant tekst)

(2008/740/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

og informationskravene i bilag II og for mindst ét plantebeskyttelsesmiddel, der indeholder det pågældende aktivstof, kravene i bilag III til direktiv 91/414/EØF.

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

(5) Denne beslutning indskrænker ikke Kommissionens ret til at kræve, at ansøgeren forelægger yderligere data eller oplysninger for at præcisere visse punkter i dossieret.

under henvisning til Rådets direktiv 91/414/EØF af 15. juli 1991 om markedsføring af plantebeskyttelsesmidler ⁽¹⁾, særlig artikel 6, stk. 3, og

(6) Foranstaltningerne i denne beslutning er i overensstemmelse med udtalelse fra Den Stående Komité for Fødevarerekæden og Dyresundhed —

ud fra følgende betragtninger:

(1) Ifølge direktiv 91/414/EØF skal der udarbejdes en EF-liste over aktivstoffer, der må blandes i plantebeskyttelsesmidler.

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

(2) Dow Agrosiences indgav den 17. oktober 2007 et dossier om aktivstoffet spinetoram til de britiske myndigheder med en ansøgning om at få stoffet optaget i bilag I til direktiv 91/414/EØF.

Uden at det berører bestemmelserne i artikel 6, stk. 4, i direktiv 91/414/EØF, opfylder det dossier om det i bilaget til denne beslutning anførte aktivstof, der er forelagt for Kommissionen og medlemsstaterne for at få stoffet optaget i bilag I til nævnte direktiv, i princippet de krav til data og oplysninger, der er fastsat i bilag II til direktivet.

(3) De britiske myndigheder har over for Kommissionen tilkendegivet, at dossieret om det pågældende aktivstof efter den indledende undersøgelse synes at opfylde kravene til data og oplysninger i bilag II til direktiv 91/414/EØF. Det indgivne dossier synes også at opfylde kravene til data og oplysninger i bilag III til direktiv 91/414/EØF med hensyn til ét plantebeskyttelsesmiddel, der indeholder det pågældende aktivstof. Ansøgeren sendte derefter i medfør af artikel 6, stk. 2, i direktiv 91/414/EØF dossieret til Kommissionen og de andre medlemsstater, ligesom dossieret blev forelagt for Den Stående Komité for Fødevarerekæden og Dyresundhed.

Dossieret opfylder også kravene til data og oplysninger i bilag III til direktivet med hensyn til ét plantebeskyttelsesmiddel, der indeholder aktivstoffet, under hensyntagen til de foreslåede anvendelsesformål.

Artikel 2

(4) Der bør ved denne beslutning gives en officiel EF-bekræftelse af, at dossieret anses for i princippet at opfylde data-

Den rapporterende medlemsstat fortsætter den detaljerede gennemgang af det i artikel 1 omhandlede dossier og rapporterer konklusionerne af gennemgangen sammen med en henstilling om, hvorvidt det i artikel 1 omhandlede aktivstof skal optages i bilag I til direktiv 91/414/EØF eller ej, og eventuelle betingelser herfor til Kommissionen så hurtigt som muligt og senest et år efter datoen for offentliggørelsen af denne beslutning i *Den Europæiske Unions Tidende*.⁽¹⁾ EFT L 230 af 19.8.1991, s. 1.

Artikel 3

Denne beslutning er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den 12. september 2008.

På Kommissionens vegne
Androulla VASSILIOU
Medlem af Kommissionen

*BILAG***Aktivstof, der er omfattet af denne beslutning**

Almindeligt anvendt navn, CIPAC-identifikationsnummer	Ansøger	Ansøgningsdato	Rapporterende medlemsstat
Spinetoram CIPAC-nr.: 802	Dow Agrosciences	17. oktober 2007	UK

IV

(Øvrige retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE SAMARBEJDSOMRÅDE

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDENS BESLUTNING

Nr. 127/07/KOL

af 18. april 2007

om forsknings og udviklingsstøtte ydet af Norsk Forskningsråd i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter (Norge)EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN HAR ⁽¹⁾ —

UNDER HENVISNING til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde ⁽²⁾, særlig artikel 61-63 og protokol nr. 26 til aftalen,

UNDER HENVISNING til aftalen mellem EFTA-staterne om oprettelse af en tilsynsmyndighed og en domstol ⁽³⁾, særlig artikel 24,

UNDER HENVISNING til artikel 1, stk. 2 og 3, i del I og artikel 1, 4 og 6, artikel 7, stk. 3, artikel 10, 13, 14, 16 og 20 i del II i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen ⁽⁴⁾,

UNDER HENVISNING til Tilsynsmyndighedens retningslinjer ⁽⁵⁾ for anvendelsen og fortolkningen af artikel 61, og 62 i EØS-aftalen, særlig kapitel 14 »Forskning og udviklingsstøtte«,

UNDER HENVISNING til Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 195/04/KOL af 14. juli 2004 om gennemførelse af de bestemmelser, der henvises til i artikel 27 i del II i protokol nr. 3 ⁽⁶⁾,

UNDER HENVISNING til Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 217/94/KOL af 1. december 1994, hvori Norge fik foreslået egnede foranstaltninger til bl.a. en støtteordning for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer,

UNDER HENVISNING til Norges accept af de foreslåede egnede foranstaltninger ved brev af 19. december 1994,

UNDER HENVISNING til Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL af 8. marts 2006 om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure for så vidt angår den forsknings og udviklingsstøtte, som Norsk Forskningsråd har ydet i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter ⁽⁷⁾,

EFTER AT HAVE OPFORDRET alle interesserede parter til fremsætte bemærkninger til denne beslutning og under hensyntagen til disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

I. SAGSFREMSTILLING

1. Procedure

Ved brev af 5. marts 2002 (dok. nr. 02-1733-A) modtog Tilsynsmyndigheden en klage over, at Norge havde ydet statsstøtte via Norsk Forskningsråd (i det følgende »NF«) til forskellige forskningsprojekter i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter.

⁽¹⁾ I det følgende benævnt »Tilsynsmyndigheden«.

⁽²⁾ I det følgende benævnt »EØS-aftalen«.

⁽³⁾ I det følgende benævnt »aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen«.

⁽⁴⁾ I det følgende benævnt »protokol nr. 3«.

⁽⁵⁾ Proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte, Retningslinjer for anvendelse og fortolkning af artikel 61 og 62 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, vedtaget og udstedt af EFTA-Tilsynsmyndigheden den 19.1.1994, offentliggjort i EFT L 231 af 3.9.1994, EØS-tillæg nr. 32 af 3.9.1994. I det følgende benævnt »retningslinjerne«.

⁽⁶⁾ Offentliggjort i EUT L 139 af 25.5.2006, s. 37, og EØS-tillæg nr. 26 af 25.5.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ EUT C 258 af 26.10.2006, s. 42.

Ved brev af 26. april 2002 (dok. nr. 02-2605-D) bad Tilsynsmyndigheden de norske myndigheder om yderligere oplysninger. Det norske handels og industriministerium svarede ved brev af 3. juni 2002 (dok. nr. 02 4177-A), der indeholdt NF's bemærkninger til det såkaldte Turborouter-projekt.

Efter flere brevudvekslinger⁽⁸⁾ meddelte Tilsynsmyndigheden ved brev af 8. marts 2006 (korrespondance nr. 363353) de norske myndigheder, at den havde besluttet at indlede den procedure, der er omhandlet i artikel 1, stk. 2, i del I i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen for så vidt angår forsknings og udviklingsstøtte ydet af Norsk Forskningsråd i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter.

Ved brev af 7. april 2006 fremsendte de norske myndigheder deres bemærkninger til Tilsynsmyndighedens beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure.

Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL om at indlede proceduren blev offentliggjort i Den Europæiske Unions Tidende og EØS-tillægget⁽⁹⁾. Tilsynsmyndigheden opfordrede interesserede parter til at fremsætte bemærkninger.

Tilsynsmyndigheden modtog bemærkninger fra én interesseret part. Ved brev af 1. december 2006 (korrespondance nr. 400677) sendte Tilsynsmyndigheden bemærkningerne til de norske myndigheder. Ved brev af 8. januar 2007 (korrespondance nr. 405517) fra ministeriet for statsforvaltning og reform, hvori det fremsendte et brev fra uddannelses og forskningsministeriet af 5. januar 2007 fremkom de norske myndigheder med deres bemærkninger.

2. De fire projekter i forbindelse med softwareprogrammet Turborouter, der blev støttet med midler fra NF

2.1. Beskrivelse af projekterne

Tilsynsmyndigheden vil i det følgende kun give en kort beskrivelse af de projekter, der vurderes. For en mere detaljeret beskrivelse af hvert projekt henvises til Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ For mere detaljerede oplysninger om de forskellige brevudvekslinger mellem Tilsynsmyndigheden og de norske myndigheder henvises til Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure, offentliggjort i EUT C 258 af 26.10.2006, s. 42, og EØS-tillæg nr. 53 af 26.10.2006, s. 15.

⁽⁹⁾ Se fodnote 7.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 7.

2.1.1. Projekt 40049 — Strategiske aktiviteter inden for søtransport og -logistik (første udgave af softwareprogrammet Turborouter)

Turborouter er et redskab⁽¹¹⁾ til at optimere planlægningen af udnyttelsen af skibsflåden, dvs. til at træffe beslutning om, hvilke laster der skal tildeles hvilke skibe. Det kombinerer planlæggernes viden og erfaringer med computerens regneevne. Turborouter er baseret på elektroniske søkort, hvor oplysninger om tidsskemaer kan vises, og omfatter en database over skibe, navne, laster osv., automatisk beregning af afstanden fra havn til havn, rapporter om skibes position og automatisk opdatering af deres skønnede ankomsttidspunkt, avancerede optimeringsrutiner for tidsplanlægning for skibe og visualisering af tidsplaner eller tidsplansberegner til manuel planlægning.

Den første udgave af pilotsoftwaren Turborouter blev udviklet i løbet af det første år af forskningen i forbindelse med et af underprojekterne til projekt 40049 vedrørende strategiske aktiviteter inden for søtransport og -logistik og blev benævnt »metoder og analytiske redskaber til udformning og forvaltning af integrerede transport og logistikkæder«.

2.1.2. Yderligere udvikling af softwareprogrammet Turborouter

I henhold til oplysningerne fra de norske myndigheder udvalgte NF adskillige projekter i tilknytning til udviklingen af softwarepakken Turborouter med henblik på tildeling af forsknings og udviklingsstøtte.

2.1.2.1. Projekt 138811 — AlgOpt

Formålet med dette projekt⁽¹²⁾ var at udvikle og gennemføre en række praktiske tests af algoritmer til beregning af den optimale udnyttelse af en flåde af skibe i lyset af forpligtelserne til at laste ladninger fra flere kunder, kravene om, hvornår en ladning skal lastes og losses i bestemmelsehavnen, muligheden for at sejle med fælles ladninger af et begrænset antal bulkvarer på hver rejse samt begrænsninger, der indebærer, at ikke alle omfattede skibe er egnede til at betjene alle kunder eller alle havne. Algoritmerne skulle integreres i softwarekonceptet, der skulle give brugerne fuld kontrol og muligheden for at tilsidesætte forslag, der fremkom via algoritmer.

I henhold til oplysningerne fra de norske myndigheder var projekt AlgOpt kun et forstudie for at definere brugernes krav og undersøge kontraktpartnerens (selskabet Beltship Management AS) muligheder for at anvende Turborouter.

⁽¹¹⁾ Følgende oplysninger findes i brochuren »TurboRouter Vessel schedule optimizing software«, der kan ses på Marintek's websted: <http://www.marintek.no>

⁽¹²⁾ Information obtained from Marintek's website: <http://www.marintek.no>

2.1.2.2. Projekt 144265 — Shiplog II

Shiplog-projektet vedrørte hovedsagelig transport ad søvejen. Det var meningen, at resultaterne af et tidligere projekt ved navn Shiplog (som ikke involverede anvendelsen af Turbo-router) skulle anvendes i forbindelse med dette projekt⁽¹³⁾ til at fokusere på kravene i forbindelse med dør-til-dør-levering af varer, når transport ad søvejen indgår som et hovedelement. En af hovedaktiviteterne vedrørte integrationen af Transport Chain Management System (TCMS) og Turbo-router med henblik på at præcisere grænsefladen og demonstrere udvekslingen af oplysninger mellem Turbo-router og TCMS-demonstatoren. Det lykkedes ikke at nå projektets mål, hovedsagelig fordi TECM og Turbo-router ikke kunne integreres på tilfredsstillende vis.

2.1.2.3. Projekt 144214 — Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart

Det prækompetitive forskningsprojekt »Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart« havde til formål at udvikle algoritmer til avanceret optimering og tidsplanlægning af meget komplekse skibsoperationer. De norske myndigheder har forklaret, at samlingen af algoritmer er meget handels og selskabsspecifik og skal derfor været ejet af selskaberne og ikke være en del af et standard-Turbo-router-toolkit.

2.2. Beskrivelse af forholdet mellem de fire støttebeløb og den norske støtteordning for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer

I henhold til oplysningerne fra de norske myndigheder blev de fire støttebeløb, der er omfattet af denne beslutning, ydet inden for rammerne af støtteordningen for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer (brugerstyrte forskningsprogrammer).

Denne støtteordning, der blev forvaltet af NF, blev indført forud for EØS-aftalens ikrafttrædelse.

I december 1994 vedtog Tilsynsmyndigheden en beslutning om flere støtteordninger for forskning og udvikling, der eksisterede i Norge, inden EØS aftalen trådte i kraft, bl.a. støtteordningen for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer (brugerstyrte forskningsprogrammer, sag nr. 93-183). I denne beslutning foreslog Tilsynsmyndigheden egnede foranstaltninger, således at ordningen ville blive i overensstemmelse med statsstøttereglerne i EØS-aftalen⁽¹⁴⁾. Tilsynsmyndigheden foreslog bl.a. Norge at indføre detaljerede bestemmelser, der skulle sikre, at tildelingen af støtte skete i overensstemmelse med principperne i kapitel 14 i statsstøtteretningslinjerne.

Norge accepterede de egnede foranstaltninger, som Tilsynsmyndigheden foreslog i brev af 19. december 1994. Dette indebar, at tildelingen af støtte under det industrielle forsknings og udviklingsprogram skulle ske i overensstemmelse med bestemmelserne i Tilsynsmyndighedens retningslinjer for forskning og udvikling, således som de blev vedtaget i 1994.

⁽¹³⁾ Oplysninger taget fra Marinteks websted: <http://www.marintek.no>

⁽¹⁴⁾ EFTA-Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 217/94/KOL af 1.12.1994. De ordninger, der var omfattet af beslutningen var: industrielle forsknings og udviklingskontrakter (sag 93-147) og offentlige forsknings og udviklingskontrakter (sag 93-182), hvortil NF ydede støtte, og industrielle forsknings og udviklingsprojekter (sag 93-181) og industrielle forsknings og udviklingsprogrammer (sag 93-183), hvortil NF ydede støtte.

Støtten blev ydet af NF til disse projektet inden for rammerne af ordningen for støtte til industrielle forsknings og udviklingsprogrammer.

3. Tilsynsmyndighedens tvivl, der kom til udtryk i beslutning nr. 60/06/KOL

Den 8. marts 2006 besluttede Tilsynsmyndigheden at indlede den procedure, der er omhandlet i artikel 1, stk. 2, i del I til protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen for så vidt angår støtte til forskning og udvikling ydet af NF i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turbo-router (beslutning nr. 60/06/KOL). I beslutningen om at indlede proceduren beskrev Tilsynsmyndigheden klagen, de fire projekter i forbindelse med softwareprogrammet Turbo-router, der blev støttet med midler fra NF, og forbindelsen mellem de fire bevillinger af støtte og den norske støtteordning for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer.

Tilsynsmyndigheden foretog en detaljeret vurdering af de retsregler, der finder anvendelse, for at vurdere de pågældende fire projekter⁽¹⁵⁾. Efter at de egnede foranstaltninger, der blev foreslået i Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 217/94/KOL var blevet accepteret, skulle enhver bevilling af støtte under ordningen for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer ske i overensstemmelse med retningslinjerne for statsstøtte forskning og udvikling fra 1994. Pr. definition ville al støtte ydet under ordningen for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer, der ikke opfylder bestemmelserne i retningslinjerne fra 1994, følgelig falde uden for ordningens anvendelsesområde. Som følge heraf ville den udgøre ny individuel støtte og burde som sådan anmeldes til Tilsynsmyndigheden individuelt og vurderes på grundlag af de retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling, der fandt anvendelse på tidspunktet for bevillingen af støtten.

For så vidt angår årsagerne til at indlede den formelle undersøgelse udtrykte Tilsynsmyndigheden på flere punkter tvivl om, hvorvidt de fire forsknings og udviklingsprojekter havde modtaget støtte inden for rammerne af støtteordningen for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer.

Tilsynsmyndigheden nærede tvivl om, hvorvidt projekterne gik videre end til fasen, hvor de udgjorde anvendt eller prækompetitiv forskning, til at udgøre et kommercielt produkt. Skillelinjen mellem et pilotprojekt, der ikke kan anvendes kommercielt, og et kommercielt slutprodukt syntes at være vag i den pågældende sag, fordi det er nødvendigt at tilpasse softwaren til hver ny specifik anvendelse efter hver slutbrugers behov. Tilsynsmyndigheden stillede spørgsmålstejn ved, i hvilket omfang en yderligere udvikling af softwareprogrammet Turbo-router til brug i forbindelse med udvikling af applikationer, der skal dække konkrete behov hos slutbrugerne, kan omfattes af definitionen af anvendt forskning.

⁽¹⁵⁾ Se afsnit II.1 i beslutning nr. 60/06/KOL, side 11 ff.

På grundlag af de oplysninger, der forelå på det trin af proceduren, var Tilsynsmyndigheden ikke i stand til at bekræfte, at disse projekter var korrekt klassificeret som prækompetitive udviklingsaktiviteter, eller om de derimod allerede var for tæt på markedet til at være berettiget til statsstøtte.

Tilsynsmyndigheden nærede desuden tvivl om finansieringen af projekterne, navnlig for så vidt angår hvor meget de, der drager nytte af projekterne, selv havde bidraget med.

Tilsynsmyndigheden nærede på grundlag af klagerens argumenter tvivl om, hvorvidt projekternes samlede udgifter var blevet kunstigt forøget for at dække støttemodtagende virksomheders driftsudgifter, og hvorvidt projekternes reelle forskningsudgifter svarede til de beløb, der blev ydet af NF.

For Tilsynsmyndigheden så det ud til, at det var Marintek, det forskningsinstitut, der havde udviklet det første Turborouter-softwareprogram, der havde den nødvendige knowhow og den teknologiske kompetence til at gennemføre projektet. Det forekom derfor rimeligt at formode, at det meste af arbejdet var blevet udført af instituttets eget personale. Det betyder principielt, at de deltagende virksomheders personale mest sandsynligt havde været involveret i definitionen af brugernes behov og/eller til en vis grad afprøvningen. I det omfang de deltagende virksomheders bidrag i naturalier ikke svarede til/dækkede forskningsudgifterne, ville forskningsprojektets samlede udgifter være lavere og støtteintensiteten følgelig højere.

I lyset heraf nærede Tilsynsmyndigheden tvivl om, hvorvidt ovennævnte projekter havde modtaget støtte i overensstemmelse med de retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling, der finder anvendelse, og hvorvidt støttemodtagerne havde anvendt støtten i strid med de accepterede egnede foranstaltninger vedrørende ordningen for industrielle forsknings og udviklingsprogrammer.

4. Bemærkninger fra tredjepart

Den 24. november 2006 modtog Tilsynsmyndigheden bemærkninger fra en interesseret part, der var mere af almen art end direkte knyttet til den tvivl, Tilsynsmyndigheden havde givet udtryk for i beslutning nr. 60/06/KOL om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure af forsknings og udviklingsstøtte, der var ydet i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter. Den pågældende part hævdede, at Norsk Forskningsråd havde ydet betydelige beløb til et nyt projekt ved navn OPTIMAR⁽¹⁶⁾. Dette projekt blev fuldt og helt støttet af Norsk Forskningsråd i tidsrummet 2005-2006. Projektet styres af fakultetet for operativ forskning på Norges teknisk-naturvidenskabelige universitet (»NTNU«) i Trondheim. Det endelige mål for dette projekt er yderligere at udvikle Turborouter, så det bliver et kommercielt projekt, hvilket allerede er ved at være tilfældet.

Den pågældende part tilføjede: »Professor Mariell Christiansen (leder af OPTIMAR-projektet) i Trondheim anser det for meget svært for virksomheder at deltage og få fordel af resultaterne af dette program, der siges at være et offentligt forskningsprogram med henblik på at udvide basen for alle norske virksomheder, fordi de allerede arbejder tæt sammen med SINTEF og Marintek og havde lovet at dele forskningsresultaterne med disse kommercielle organisationer (SINTEF og Marintek er begge institutter i Trondheim, der af en række årsager har tætte forbindelser med NTNU.«

Efter den pågældende parts mening er »Turborouter i høj grad det fælles element i dette spørgsmål, da al personale, der arbejder for NTNU/fakultetet for operativ forskning/Marintek/SINTEF anser Turborouter for at være deres fælles mål.«

Denne part hævdede, at de virksomheder, der arbejder med at udvikle Turborouter nu får endnu mere statsstøtte via NTNU under dække af midler til grundforskning.

Den sidste bemærkning var, at Turborouter ikke blev anvendt af nogen af de virksomheder, der modtog midler til at udvikle det, hvilket fik den pågældende part til at konkludere, at de midler, der var modtaget til forskningsprojektet, kun var støtte til virksomhedernes daglige drift.

5. Bemærkninger fra de norske myndigheder

5.1. Bemærkninger til Tilsynsmyndighedens beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure

5.1.1. Bemærkninger fra ministeriet for statsforvaltning og reform

I brev af 7. april 2006 henviste ministeriet for statsforvaltning og reform til beskrivelsen i Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL af den formelle korrespondance med de norske myndigheder. De norske myndigheder henviste desuden til møderne mellem Tilsynsmyndigheden og dem selv i oktober 2002 og september 2004 og tilføjede, at der var blevet holdt et møde mellem Tilsynsmyndigheden og dem selv i Bruxelles den 22. maj 2003.

De norske myndigheder påpegede, at det i Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL ikke beskrives, *hvordan* støtten til udvikling af Turborouter-programmet var med til at forvride konkurrencen i EØS-området eller på tredjemarkeder. Efter deres mening burde dette spørgsmål afklares, fordi Turborouter-forskning og -udviklingsprogrammet ikke havde givet de forventede resultater. Selv om de norske myndigheder erkendte, at knowhowen fra projektet, der ikke var håndgribelig, var blevet videreformidlet til andre forsknings og udviklingsprojekter, fandt de det ikke indlysende, at dette havde påvirket konkurrencen på det indre marked eller på tredjelandes markeder.

⁽¹⁶⁾ Se <http://www.iot.ntnu.no/optimar/>

De norske myndigheder stillede spørgsmål ved nogle af forholdene i klagerens bemærkninger, som blev gentaget i Tilsynsmyndighedens beslutning, navnlig påstandene i tredje afsnit på side 3 i beslutning nr. 60/06/KOL og citaterne af klageren til understøttelse heraf.

De norske myndigheder satte først og fremmest spørgsmålstegn ved, hvordan klageren havde været i stand til at klassificere projekterne som projekter, der var for tæt på markedet. Derudover satte de spørgsmålstegn ved, hvordan klageren var i stand til at hævde, at forsknings- og udviklingsresultaterne ikke var blevet videreformidlet, selv om Marintek havde fået ejendomsretten til programmet. Endelig spurgte de, hvordan klageren kunne hævde, at egenkapitalbidragene fra de deltagende virksomheder i virkeligheden var lavere end det, der fremgik af ansøgningsskemaet. I henhold til NF havde klageren ansøgt om adgang til ansøgningsskemaerne og forsknings- og udviklingskontrakterne, hvilket var blevet afvist af fortrolighedsårsager. På den baggrund mente de norske myndigheder, at klagerens påstand generelt syntes at mangle indhold. De norske myndigheder tilføjede: »Klagerens påstande om, at egenkapitalbidragene fra de berørte virksomheder var lavere end anført i ansøgningsskemaerne, indebærer også, at disse virksomheder anklages for misbrug af statsstøtte. Dette rejser en række spørgsmål vedrørende retssikkerheden for de virksomheder, der har deltaget i Turborouter projekterne. Klagerens påstand bør derfor klart underbygges«.

5.1.2. Bemærkninger fra Norsk Forskningsråd

I et brev, der var vedlagt ovennævnte brev fra ministeriet for statsforvaltning og reform, kommenterede Norsk Forskningsråd (»NF«) Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL. NF påpegede, at det havde sendt alle de krævede oplysninger og præciseringer til Tilsynsmyndigheden, herunder kopier af al projektdokumentation for de fire projekter i forbindelse med udviklingen af Turborouter, der blev støttet med midler fra NF. I henhold til NF var det eneste emne, der blev drøftet på møderne og i korrespondancen op til disse, herunder i brevet fra de norske myndigheder af 20. juni 2003, den rette klassificering af projekterne i henhold til retningslinjerne for statsstøtte til forskning og udvikling.

For så vidt angår beskrivelsen af projekterne hævdede NF, at tabellerne i beskrivelsen vedrørende finansieringen af projekterne i Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL ikke svarede helt til tallene i teksten. De midler, NF havde bevilget til projekterne, bestod af to dele. En del af midlerne fra NF var reelt private midler fra den norske skibsrederforening, mens resten var offentlige midler. Tabellen nedenfor, som er den samme som den, der blev sendt til Tilsynsmyndigheden i brev af 11. april 2003, beskriver situationen. For så vidt angår projekt 138811 AlgOpt indeholder tabellen i beslutning nr. 60/06/KOL tallene, som de var i begyndelsen af projektet. Under gennemførelsen af projektet blev der givet yderligere midler på 100 000 NOK, hvoraf 25 000 NOK blev ydet af NF.

Tabel 1

Projekter, NF har støttet, herunder udviklingen af Turborouter

	p 40049		p 144265		p 138811		p 144214	
	Strategiske aktiviteter inden for søtransport og logistik		Shiplog II		AlgOpt		Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart	
	1 000 NOK	%	1 000 NOK	%	1 000 NOK	%	1 000 NOK	%
Egne midler	4 500	43	800	13	625	61	1 950	28
Anden privat støtte	0	0	3 250	52	75	7	2 750	39
Anden offentlig støtte	0	0	0	0	0	0	0	0
NF-programmet MARITIM	6 000	57	2 150	35	325	32	2 300	33
Heraf private midler	1 380	13	750	12	120	12	805	12
Heraf offentlige midler	4 620	44	1 400	23	205	20	1 495	21
Midler i alt	10 500	100	6 200	100	1 025	100	7 000	100
Personale og indirekte udgifter	8 700	83	800	13	545	53	4 100	59
Indkøb vedr. forskning og udvikling	600	6	2 150	35	380	37	2 900	41

	p 40049		p 144265		p 138811		p 144214	
	Strategiske aktiviteter inden for søtransport og logistik		Shiplog II		AlgOpt		Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart	
	1 000 NOK	%	1 000 NOK	%	1 000 NOK	%	1 000 NOK	%
Udstyr	450	4	100	2	0	0	0	0
Andre driftsudgifter	750	7	3 150	51	100	10	0	0
Samlede omkostninger	10 500	100	6 200	100	1 025	100	7 000	100
Kontraktpartner	Marintek		UECC		Beltship Management AS		Beltship Management AS	
Deltagere	NTNU		Marintek		Marintek		Marintek	
			R.S. Platou Shipbrokers				Iver Ships AS	
			Iver Ships AS				Shipnet AS	
			LogIT AS				Laycon Solutions AS	
			Lorentsen & Stemoco AS					
			Astrup Fearnleys AS					
			DFDS Tollpost Globe					
			Shipnet AS					
			Wallenius Wilhelmsen					
			SINTEF Tele og data					
Projektperiode	Jan. 1996-dec. 1998		Jan. 2001-dec. 2002		Jan. 2000-okt. 2000		Jan. 2001-dec. 2002	

For så vidt angår Tilsynsmyndighedens bemærkning i beslutning nr. 60/06/KOL om, at NF ikke synes at kontrollere, hvordan støttemodtagernes egne bidrag blev fordelt på de forskellige aktiviteter, og hvorvidt de reelt blev udbetalt, fandt NF, at de i en tidligere korrespondance med Tilsynsmyndigheden⁽¹⁷⁾ havde beskrevet, hvordan de støtteberettigede udgifter blev kontrolleret, før støtten blev udbetalt til den kontraherende partner, og hvordan de forskellige bidrag blev udbetalt.

For så vidt angår klassificeringen af projekt 138811 AlgOpt, 144265 Shiplog II og 144214 »Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart« gentog NF, at alle tre projekter var klassificeret som prækompetitive baseret på en tilbundsående vurdering og evaluering af anvendelserne af projekterne i overensstemmelse med NF's procedurer og retningslinjer for projektevaluering. Formålet med disse proce-

durer og retningslinjer var at sikre, at støtte, der blev ydet inden for rammerne af støtteordningen vedrørende industrielle forsknings- og udviklingsprojekter, er i overensstemmelse med principperne i kapitel 14 i retningslinjerne for statsstøtte.

NF forklarede, at der findes en intern ordning for kvalitetssikring af NF's aktiviteter ved navn DOKSY. DOKSY omfatter en bred og omfattende dokumentation i form af retningslinjer, procedurer og praksisser, der følges i NF. Et af dokumenterne er retningslinjer for beregning af støtteintensiteten i forbindelse med udvalgte projekter. Dette interne dokument, DOKSY-5-6-1-4-IE med titlen »Støtteandel efter EØS-bestemmelser« svarer til Tilsynsmyndighedens retningslinjer for forskning og udvikling. De i dokumentet anvendte definitioner og tilsvarende støtteintensiteter er i overensstemmelse med definitionen af de forskellige forsknings- og udviklingsstadier i Tilsynsmyndighedens retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling. Vurderingen og klassificeringen af alle projekter, der modtager støtte fra NF, sker på grundlag af DOKSY retningslinjerne.

⁽¹⁷⁾ Navnlig i deres brev af 31. januar 2005, s. 4.

Efter 1999 er alle projekter ud over DOKSY 5-6-1-4-IE blevet evalueret ved brug af det computerbaserede system »Provis«. Provis beskrives i DOKSY nr. 5-6-1-2-EE »Projektvurdering i Provis«. I Provis evalueres hvert projekt efter elleve forskellige aspekter. De vigtigste aspekter i Provis vedrørende klassificering i forskningskategorier er aspekt nr. 3 »Forskningsindhold« og aspekt nr. 9 »Additionalitetsprincippet«. For hvert af disse aspekter anvendes der adskillige kriterier eller karakteristika for at karakterisere, i hvor høj grad projektet er i overensstemmelse med aspekterne.

I beskrivelsen i vejledningen vedrørende evalueringen af aspekt nr. 3 i DOKSY nr. 5-6-1-2-IE understreges det, at *»forskningens indhold viser, i hvor høj grad projektet er med til at skabe ny viden«*. Dette kriterium er direkte knyttet til beskrivelsen af industriel forskning i retningslinjerne for forskning og udvikling, hvor kravet er, at aktiviteten har til formål at opnå ny viden.

I vejledningen for evaluering af aspekt nr. 9 i DOKSY nr. 5-6-1-2-EE er beskrivelsen som følger: *»Additionalitetsprincippet viser, i hvor høj grad støtte fra forskningsrådet vil kunne være med til at iværksætte en indsats og foranstaltninger og give resultater og virkninger, hvilket ikke ville være sket, hvis der ikke var ydet støtte«*. Dette kriterium er knyttet til retningslinjerne for forskning og udvikling, punkt 14.7, støttens tilskyndelsesvirkning.

På grundlag heraf fremførte NF, at da evalueringen af projekterne blev udført omhyggeligt i overensstemmelse med NF's procedurer og retningslinjer for projektevaluering, burde der ikke kunne stilles spørgsmålstegn ved, hvorvidt de var korrekt klassificeret. Efter at der var indkommet klager, og Tilsynsmyndigheden havde indledt sin foreløbige undersøgelse, kiggede NF igen på projekterne og gentog alligevel sin oprindelige holdning.

»På mødet i Bruxelles den 22. maj 2003 blev klassificeringen af bestemte aktiviteter i forbindelse med to projekter (nr. 40049 og 144214) drøftet. I brev af 20. juni 2003, der var en reaktion på dette møde, indvendte vi, at NF's holdning først og fremmest var, at alle aktiviteter i forbindelse med projekt nr. 144214 mindst kan klassificeres som industriel forskning, og at alle aktiviteter i forbindelse med projekt nr. 144214 mindst kan klassificeres som prækompetitiv udvikling. Vi demonstrerede imidlertid over for Tilsynsmyndigheden, at den samlede støtte til projekterne lå inden for den tilladelige grænse af et afvejet gennemsnit som defineret i retningslinjerne for forskning og udvikling (kapitel 14.5.2(5)). Det er tilfældet, selv når de omstridte aktiviteter ikke støttes som i tilfældet med projekt nr. 144214. Der kan foretages lignende overvejelser og beregninger for projekt 138811 og 144265. I denne kontekst bør vi også henvise til det forhold, at alle tre projekter (138811, 144214 og 144265) indebar et reelt samarbejde mellem virksomheder og offentlige forskningsorganer (i dette tilfælde Marintek). I henhold til punkt 14.5.3 (5) b) i retningslinjerne for støtte til forskning og udvikling kan disse aktiviteter, der er

klassificeret som prækompetitiv udvikling, være berettigede til en støtteintensitet på 35 %. Tilsynsmyndigheden har også udtrykt tvivl om finansieringen af projekterne og støtteintensiteten. For så vidt angår den lille forskel mellem tallene vedrørende projekt 138811 AlgOpt i tabel 1 og 2 på side 17 i beslutning nr. 60/06/KOL forklares det ovenfor i afsnit 1.3 a). De korrekte tal, inklusive bidraget fra den norske skibsrederforening, er anført i tabellen i dette afsnit af dette brev.«

I sagen om projekt 144265 Shiplog II mente NF for så vidt angår Tilsynsmyndighedens bemærkning om, at det af NF ydede beløb var lig med det beløb, der var nødvendigt for at foretage indkøb på forsknings og udviklingsområdet, ikke, at det indebærer, at private midler investeret i Shiplog II ikke blev anvendt til forsknings og udviklingsaktiviteter. »I forbindelse med forskningsprojekter, som erhverslivet står bag, og som kan anvendes af private virksomheder, opfordrer vi generelt til samarbejde mellem private virksomheder og offentlige forsknings- og udviklingsinstitutioner. For at fremme denne forskning kan vi i forbindelse med visse indkaldelser af forslag til projekter, som erhverslivet står bag, anføre, at ansøgningen vil blive evalueret gunstigt, hvis de eksterne køb på forsknings- og udviklingsområdet fra forskningsinstitutioner (institutter eller universiteter) er mindst lige så store, som den støtte NF yder. Formålet hermed er at fremme den private sektors incitament til at øge investeringerne i form af indkøb på forsknings- og udviklingsområdet fra forskningsinstitutioner. Det er årsagen til, at størrelsen af de midler, NF har ydet, i forbindelse med adskillige projekter svarer nøjagtigt til de beløb, der er nødvendige for at købe tjenesteydelser på forsknings- og udviklingsområdet.«

Tilsynsmyndigheden fastslog i sin beslutning nr. 60/06/KOL, at der kunne stilles spørgsmålstegn ved, om denne fremgangsmåde i NF kunne få støttemodtagerne til at inkludere deres normale driftsudgifter i udgifterne til forskning og udvikling. Den ønskede derfor at få at vide, om tallene for de samlede projektdgifter var blevet pustet op for tilsyneladende at få flere offentlige midler. Efter NF's mening er det uforståeligt, hvordan NF's fremgangsmåde, der har en indbygget struktur til fremme at indkøb på forsknings- og udviklingsområdet, kan give det resultat.

NF forklarede i sit brev til Tilsynsmyndigheden af 31. januar 2005 standardproceduren for gyldig dokumentation vedrørende projektomkostningerne på tidspunktet for disse projekter: »For hvert involveret projekt skulle den kontraherende part fremlægge en regnskabsrapport tre gange om året, hvori projektdgifterne var specificeret, herunder en kontrol af de involverede personer (med navns nævnelse), den enkeltes antal arbejdstimer og udgifterne pr. time anført i projektregnskaberne. Regnskabsrapporten er underskrevet af den projektansvarlige. Ved årets udgang kontrolleres årsregnskaberne også og påtegnes af en godkendt revisor. Revisoren er en udefra kommende person i forhold til den kontraherende part. NF's udbetaling af støtte afhæng af, at de indsendte regnskaber blev godkendt.«

NF meddelte Tilsynsmyndigheden, at det havde været i kontakt med United European Car Carriers (UECC) og Jepsens (Beltship Managements efterfølger) og anmodet om yderligere dokumentation for omkostningerne i forbindelse med disse projekter. Jepsens brev af 17. marts 2006 og UECC's brev af 29. marts 2006 blev sendt til Tilsynsmyndigheden. Regnskabsrapporten for projekt 144265 Shiplog II, der blev sendt sammen med brevet fra UECC, omfattede underskrevne udgiftsopgørelser fra andre deltagende partnere. Virksomhederne havde ikke et generelt system for registrering af antallet af arbejdstimer, hvilket betød, at de timer, der var brugt på projekterne, kun var dokumenteret i de regnskabsrapporter, der var blevet sendt til NF tre gange om året. Der fandtes ingen yderligere dokumentation. Efter NF mening betyder det, at projektudgifterne skal vurderes på grundlag af de foreliggende regnskabsrapporter.

Derudover påpegede NF, at regnskabsrapporterne var i overensstemmelse med NF's rapporteringsprocedurer, og at støttemodtagerne havde opfyldt alle deres forpligtelser i henhold til de kontrakter, hvorved der blev ydet støtte. Efter NF's mening »er der ingen grund til at tro, at der har fundet misbrug af støtte sted, medmindre der er klare beviser for det modsatte«.

5.2. Bemærkninger til tredjeparts bemærkninger

Ved brev af 8. januar 2007 (korrespondance nr. 405517) fra ministeriet for statsforvaltning og reform, hvori det fremsendte et brev fra uddannelses- og forskningsministeriet af 5. januar 2007, indgav de norske myndigheder deres bemærkninger til tredjeparts bemærkninger.

Efter de norske myndigheders mening giver bemærkningerne vedrørende projekt OPTIMAR ingen oplysninger vedrørende de fire projekter, der er genstand for Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL. »Selv om det ikke udtrykkeligt siges, ser det ud til, at tredjepart er af den mening, at der er blevet ydet ulovlig statsstøtte til et grundforskningsprojekt ved navn OPTIMAR (Optimisation in Maritime Transportation and Logistics). Det mener vi ikke er tilfældet. Som støtte til OPTIMAR-projektet modtager Norges teknisk-naturvidenskabelige universitet (»NTNU«) i Trondheim midler fra NF under projekt nr. 1666S6. Partnerne fra erhvervslivet, der deltog i de fire oprindelige projekter, deltager ikke i dette grundforskningsprojekt«.

Med hensyn til tredjeparts påstand om, at Turborouter ikke anvendes af nogen af de virksomheder, der modtog midler, finder NF, at selv om det skulle være tilfældet, er det ikke et argument for, at der er tale om ulovlig anvendelse af statsstøtte i forbindelse med de fire projekter, der er genstand for Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 60/06/KOL. Et af de mest udbredte karakteristika ved forskning og udvikling er, at det indebærer en risiko. Nogle gange kan forskningsresultater anvendes i forbindelse med forskellige foranstaltninger eller kommercielle projekter eller tjenesteydelser, og nogle gange kan de ikke.

II. VURDERING

1. Statsstøtte

1.1. Statsstøtte efter EØS-aftalens artikel 61, stk. 1

I EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, hedder det:

»Bortset fra de i denne aftale hjemlede undtagelser er støtte, som ydes af EF-medlemsstater, EFTA-stater eller ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelige med denne aftale i det omfang, den påvirker samhandelen mellem de kontraherende parter.«

For at en foranstaltning kan anses for at udgøre statsstøtte skal den give en selektiv fordel for bestemte virksomheder, finansieres med statslige midler, forvrider konkurrencen og påvirker handlen mellem den kontraherende parter til EØS-aftalen.

Tilsynsmyndigheden var allerede kommet til den konklusion, at de tilskud, NF ydede til projekterne i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter, ved nærmere eftersyn udgør statsstøtte, jf. dens vurdering i beslutning nr. 60/06/KOL. I den forbindelse henvises der til beslutningens punkt II.2 Denne vurdering er ikke blevet anfægtet af tredjepart eller de norske myndigheder. Tilsynsmyndigheden fastholder derfor sin holdning og anser støtten for at udgøre statsstøtte.

1.2. Retlige bestemmelser, der finder anvendelse

II beslutning nr. 60/06/KOL om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure om NF's støtte til forskning og udvikling i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter forklarede Tilsynsmyndigheden i detaljer, hvilke retlige bestemmelser der ville blive anvendt i forbindelse med vurderingen af de fire projekter, der er omfattet af undersøgelsen. Med henblik på at forstå vurderingen herefter redegør Tilsynsmyndigheden kort for den retlige situation ⁽¹⁸⁾ nedenfor.

Der blev ydet forsknings- og udviklingsstøtte til de fire vurderede projektet inden for rammerne af de industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer- (brugerstyrte forskningsprogrammer, sag nr. 93-193). Det industrielle forsknings- og udviklingsprogram eksisterede allerede inden 1994. Ved beslutning nr. 217/94/KOL af december 1994 vurderede Tilsynsmyndigheden det industrielle forsknings- og udviklingsprogram og foreslog egnede foranstaltninger for at kræve, at støtten blev ydet i overensstemmelse med principperne i kapitel 14 i retningslinjerne for statsstøtte.

⁽¹⁸⁾ For yderligere detaljer henvises til beslutning nr. 60/06/KOL, afsnit II.1, s. 11.

Det forhold, at de norske myndigheder accepterede de foreslåede egnede foranstaltninger betød, at derefter skulle al ydelse af støtte i medfør af de industrielle forsknings og udviklingsprogrammer ske i overensstemmelse med de regler på forsknings og udviklingsområdet, der fandt anvendelse på tidspunktet for Tilsynsmyndighedens vedtagelse af beslutning nr. 217/94/KOL, dvs. retningslinjerne for støtte til forskning og udvikling af 1994⁽¹⁹⁾.

1.3. Vurderingen af projekterne på grundlag af støtteordningen industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer

Tilsynsmyndigheden fandt ved indledningen af den formelle undersøgelse i beslutning nr. 60/06/KOL, at der var blevet ydet forsknings- og udviklingsstøtte til de fire projekter inden for rammerne af de industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer. Dette program eksisterende allerede inden 1994. Efter vedtagelsen af de nye retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling i 1994 skulle al støtte, der blev ydet inden for rammerne af en støtteordning vedrørende forskning og udvikling, være i overensstemmelse med de nye regler. Tilsynsmyndigheden fandt således, at pr. definition ville al støtte ydet under støtteordningen industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer, der ikke opfylder bestemmelserne i retningslinjerne fra 1994, falde uden for ordningens anvendelsesområde. Som følge heraf udgør foranstaltningen ny individuel støtte og bør som sådan anmeldes til Tilsynsmyndigheden individuelt.

I det følgende vurderer Tilsynsmyndigheden, om anvendelsen af støtteordningen industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer i forbindelse med de fire konkrete projekter, der er indkredset, og som har tilknytning til udviklingen af softwareprogrammet Turborouter, skete i overensstemmelse med EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c), på grundlag af bestemmelserne i retningslinjerne for forsknings- og udviklingsstøtte af 1994.

1.3.1. Projekt 40049 — Strategiske aktiviteter inden for søtransport og -logistik (første udgave af softwareprogrammet Turborouter)

Et af de underprojekter, der var omfattet af Projekt 40049 »Strategiske aktiviteter inden for søtransport og -logistik« førte til udviklingen af første udgave af softwareprogrammet Turborouter. NF klassificerede hele projekt 40049 »Strategiske aktiviteter inden for søtransport og -logistik« som industriel forskning.

Industriel grundforskning defineres i punkt 14.1.2) i retningslinjerne af 1994 for støtte til forskning og udvikling som »det grundlæggende teoretiske eller eksperimentelle arbejde, der udføres med det formål at opnå ny eller bedre viden om de videnskabelige og tekniske sammenhænge, således som disse

⁽¹⁹⁾ I januar 1994 vedtog Tilsynsmyndigheden beslutning nr. 4/94/KOL om vedtagelse og udstedelse af proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte (Retningslinjer for anvendelse og fortolkning af artikel 61 og 62 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3). Kapitel 14 heri vedrører støtte til forskning og udvikling, hvilket hovedsageligt svarede til Fællesskabsrammerne for statsstøtte til forskning og udvikling. Beslutningen blev offentliggjort i EFT L 231 af 3.9.1994, s. 1-84, og EØS tillæg nr. 32 af 3.9.1994, s. 1.

gør sig gældende inden for en erhvervsgren eller for en bestemt virksomheds aktiviteter«.

Selv om Turborouter er blevet et kommercielt softwareredskab, finder Tilsynsmyndigheden, at de midler, NF tildelte underprojektet vedrørende metoder og analytiske redskaber til udformning og forvaltning af integrerede transport- og logistikkæder under projekt 40049, som førte til udviklingen af det første Turborouter-softwareprogram, vedrørte en fase inden for forskning og udvikling, der blev kvalificeret som industriel grundforskning i den betydning, der blev anvendt i retningslinjerne af 1994 for støtte til forskning og udvikling. Som Tilsynsmyndigheden bemærkede i beslutning nr. 60/06/KOL, er softwaren, siden den første software blev udviklet i første fase af underprojektet i begyndelsen af 1996, blevet yderligere forbedret og markedsført. Det ser imidlertid ud til, at bevillingen af støtte til projekt 40049, der bl.a. førte til udviklingen af det første Turborouter-softwareprogram, som følge heraf ikke for så vidt angår tæthed til markedet kan betragtes som værende kommet videre end til fasen industriel forskning, således som det blev klassificeret af NF. Tilsynsmyndigheden har ingen grund til at stille spørgsmålstegn ved NF's vurdering af, at man via underprojektet vedrørende metoder og analytiske redskaber til udformning og forvaltning af integrerede transport og logistikkæder fik en ny eller bedre forståelse af de videnskabelige og ingeniørmæssige love, der finder anvendelse i en industrisektor, hvilket udgør industriel forskning i den betydning, der blev anvendt i retningslinjerne af 1994 for støtte til forskning og udvikling.

I egenskab af industriel forskning ydede NF en støtte til projekt 40049 svarende til 43,8 % af projektudgifterne. Intensiteten ligger under den maksimale støtteintensitet, der er tilladt i henhold til retningslinjerne: »at der til industriel grundforskning som hovedregel maksimalt bør kunne ydes støtte til 50 % af projektets eller programmets samlede omkostninger«.

For at beregne støtteintensiteten af støtte til forsknings og udviklingsaktiviteter, blev det i afsnit 14.5.1 i retningslinjerne af 1994 fastsat, at følgende udgør støtteberettigede omkostninger:

- personaleudgifter (forskere, teknikere og hjælpepersonale), beregnet som summen af det samlede beløb, der kræves for at gennemføre projektet
- andre driftsomkostninger beregnet på samme vis (materialer, forsyninger osv.)
- instrumenter og udstyr, jord og bygninger
- rådgivning og tilsvarende tjenesteydelser, herunder ekstern forskning, knowhow, patenter osv.
- yderligere generalomkostninger, der er en direkte følge af det F&U-projekt eller program, støtten ydes til.«

I henhold til oplysningerne fra de norske myndigheder var de projektomkostninger, der blev taget hensyn til ved beslutningen om tildeling af støtte, omfattet af definitionen af støtteberettigede omkostninger, der er fastsat i retningslinjerne af 1994. I afsnit 3 i »Retningslinjer for Norges Forskningsråds behandling av brugerstyrte og næringsrettede projekter« henvises der til omkostninger, som NF kan betragte som støtteberettigede, når det vurderer, om der skal ydes forsknings- og udviklingsstøtte til et projekt. De omfattede personaleomkostninger (løn og sociale omkostninger til forsknings- og udviklingspersonale, dvs. forskere, teknikere og assistenter i forbindelse med projektet, som er nødvendige for at gennemføre det), køb af forsknings- og udviklingsydelser (konsulentbistand og tilsvarende ydelser), driftsudgifter (herunder materialeudgifter og andre driftsudgifter, der er direkte knyttet til projektet og nødvendige for at gennemføre det) samt udstyr og instrumenter, hvis de kun anvendes til forskning og udvikling. Tilsynsmyndigheden finder således, at beskrivelsen af de støtteberettigede udgifter er i overensstemmelse med definitionen i retningslinjerne af 1994.

Projektet blev udelukkende gennemført af forskningsinstituttet Marintek uden yderligere deltagelse af eller samarbejde med private virksomheder på dette trin af forsknings- og udviklingsaktiviteten.

Som allerede nævnt i beslutningen om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure var der i henhold til retningslinjerne af 1994 for støtte til forskning og udvikling og bestemmelserne i støtteordningen industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer ikke pligt til skriftligt at videreformidle resultaterne af forskningen. Selv om klagerens påstand om, at resultaterne af forskningen ikke var blevet videreformidlet, og at forskningsinstituttet Marintek har fået ejendomsrettighederne til at sælge programmet, var korrekt, ville det således ikke være i strid med bestemmelser i retningslinjerne for støtte til forskning og udvikling på det tidspunkt, hvor støtten blev ydet.

Af disse årsager finder Tilsynsmyndigheden, at bevillingen af støtte til projekt 40040 falder inden for ordningen for støtte til industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer som ændret på grundlag af kapitel 14 i Tilsynsmyndighedens retningslinjer af 1994 for statsstøtte til forskning og udvikling. Den ydede støtte er derfor i overensstemmelse med EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c).

1.3.2. Projekter i forbindelse med den videre anvendelse af softwareprogrammet Turborouter

1.3.2.1. Tilsynsmyndighedens tvivl, der kom til udtryk i beslutning nr. 60/06/KOL

I 2000 gav NF tilladelse til, at der blev ydet støtte til tre forsknings- og udviklingsprogrammer, der vedrørte brugen og den videre udvikling af softwareprogrammet Turborouter. Projekt 138811 »AlgOpt«, projekt 144265 »Shiplog II« og projekt 144214 »Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart«.

I beslutning nr. 60/06/KOL om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure udtrykte Tilsynsmyndigheden tvivl for så vidt

angår klassificeringen af forsknings- og udviklingsprojekter som prækompetitiv forskning og klassificering af forskellige dele af hvert projekt inden for hver forskningskategori. Tilsynsmyndigheden stillede desuden spørgsmålstejn ved, om støtteintensiteterne var blevet overholdt, og om finansieringen af projekter var sket i overensstemmelse med bestemmelserne i retningslinjerne af 1994 for støtte til forskning og udvikling og i overensstemmelse med EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c). Tilsynsmyndigheden nærede tvivl om, hvorvidt de private deltageres finansielle bidrag, der for det meste var blevet udbetalt i naturalier, virkelig svarede til arbejdstimer i forbindelse med udviklingen af forsknings- og udviklingsprojekter, eller om de tværtimod dækkede over de pågældende virksomheders driftsomkostninger.

1.3.2.2. Bestemmelser i retningslinjerne for støtte til forskning og udvikling, der finder anvendelse

NF klassificerede alle tre projekter som prækompetitive udviklingsaktiviteter. I punkt 14.1(2) i retningslinjerne af 1994 for statsstøtte til forskning og udvikling sondres der mellem tre forskningskategorier, nemlig grundforskning, industriel grundforskning og anvendt forskning og udvikling. Anvendt forskning og udvikling svarede til begrebet prækompetitiv forskning, der blev anvendt fra vedtagelsen af retningslinjerne af 1996 for statsstøtte til forskning og udvikling. I denne bestemmelse fastsættes det, at anvendt forskning »defineres som det grundlæggende teoretiske eller eksperimentelle arbejde, der udføres med det formål at opnå ny eller bedre viden om de videnskabelige og tekniske sammenhænge, således som disse gør sig gældende inden for en erhvervsgrænse eller for en bestemt virksomheds aktiviteter. Dette stadium kan normalt siges at afsluttes på det tidspunkt, hvor den første prototype er udviklet«. Udvikling anses for at omfatte »arbejde, der udføres på basis af resultaterne af den anvendte forskning, og som tager sigte på at udvikle nye eller stærkt forbedrede produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser, og dette stadium strækker sig indtil den industrielle anvendelse og kommercielle udnyttelse, som ikke er omfattet heraf«.

I afsnit 14.4 i retningslinjerne af 1994 fastsættes de tilladte støtteintensiteter: »Spørgsmålet om, hvilken støtteintensitet der kan accepteres, vil blive afgjort af EFTA-Tilsynsmyndigheden i hvert enkelt tilfælde. I sin vurdering vil EFTA Tilsynsmyndigheden tage hensyn til projektets eller programmets art, de tekniske og finansielle risici, det er forbundet med, generelle politiske overvejelser i relation til den europæiske industris konkurrenceevne samt risikoen for konkurrencefordrejninger og påvirkning af samhandelen mellem EØS-aftalens kontraherende parter. Ud fra en generel vurdering af disse risici skønner EFTA Tilsynsmyndigheden, at der bør kunne ydes større støtte til industriel grundforskning end til anvendt forskning og udvikling, der ligger tættere op ad den kommercielle udnyttelse af F&U-resultater, og hvor støtte derfor i højere grad ville kunne føre til konkurrencefordrejninger«. Under hensyntagen til disse faktorer fastsættes det i retningslinjerne af 1994 for støtte til forskning og udvikling, at der maksimalt bør kunne ydes støtte til 50 % af projektets samlede omkostninger, og at jo tættere op ad det kommercielle stadium den pågældende aktivitet er placeret, desto lavere bør støtteintensiteten være. Det er først i retningslinjerne af 1996 for støtte til forskning og udvikling, at den tilladte maksimale støtteintensitet for prækompetitive udviklingsaktiviteter fastsættes til 25 % af de støtteberettigede omkostninger.

1.3.2.3. Vurdering af, om den ydede støtte er i overensstemmelse med retningslinjerne for støtte til forskning og udvikling, og om støtten er blevet misbrugt

a) Klassificering som en prækompetitiv udviklingsaktivitet

Som nævnt ovenfor og nærmere forklaret i beslutning nr. 60/06/KOL nærrede Tilsynsmyndigheden tvivl for så vidt angår klassificeringen af projekt 138811 »AlgOpt«, projekt 144265 »Shiplog II« og projekt 144214 »Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart« som prækompetitive udviklingsaktiviteter.

Tilsynsmyndigheden udtrykte i sin beslutning nr. 60/06/KOL tvivl for så vidt angår forskellen mellem den prækompetitive fase af et projekt og det endelige kommercielle produkt i forbindelse med denne type it-projekter. De norske myndigheder har ikke præciseret, hvori denne forskel skulle bestå. De har imidlertid understreget, at klassificeringen af projekterne var sket på grundlag af en omhyggelig vurdering og evaluering af projekterne i henhold til NF's procedurer og retningslinjer for projektevaluering. I henhold til de fremsendte oplysninger omfattede disse retningslinjer bestemmelserne i Tilsynsmyndighedens retningslinjer for støtte til forskning og udvikling.

NF forklarede, at der findes en intern ordning for kvalitetssikring af NF's aktiviteter kaldet DOKSY. DOKSY omfatter en bred og omfattende dokumentation i form af retningslinjer, procedurer og praksisser, der følges i NF. Et af dokumenterne er retningslinjer for beregning af støtteintensiteten i forbindelse med de udvalgte projekter. Dette interne dokument, DOKSY 5-6-1-4-IE med titlen »Støtteandel efter EØS-bestemmelser« svarer til Tilsynsmyndighedens retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling. De i dokumentet anvendte definitioner og tilsvarende støtteintensiteter er i overensstemmelse med definitionen af de forskellige forsknings- og udviklingsstadier i Tilsynsmyndighedens retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling. Vurderingen og klassificeringen af alle projekter, der modtager støtte fra NF, sker på grundlag af DOKSY-retningslinjerne.

Efter 1999 er alle projekter ud over evalueringen i medfør af DOKSY 5-6-1-4-IE blevet evalueret ved brug af det computerbaserede system »Provis«, der beskrives i DOKSY nr. 5-6-1-2-EE »Projektvurdering i Provis«. I henhold til bestemmelserne i Provis evalueres hvert projekt efter elleve forskellige aspekter⁽²⁰⁾. I forbindelse med hvert aspekt er det i Provis fastsat, at der skal anvendes adskillige kriterier eller karakteristika for at beskrive, i hvilket omfang projektet er i overensstemmelse

⁽²⁰⁾ I retningslinjerne for projektevaluering i Provis tages der hensyn til flere aspekter: i) projektets generelle kvalitet, ii) en evaluering af projektet på grundlag af væsentlige kriterier såsom innovationsniveau, forskningsniveau og indhold, internationale retningslinjer, kommerciel værdi, socioøkonomiske virkninger, risiko, iii) virkningerne af støtten, iv) relevans for programmet og kompetenceområdet samt v) støtteberettigelse.

med aspekterne. Et af de vigtigste aspekter i forbindelse med klassificeringen i forskningskategorier er forskningens indhold.

I beskrivelsen i vejledningen vedrørende evalueringen af forskningsindholdet i forbindelse med et projekt understreges det i DOKSY nr. 5-6-1-2-IE, at forskningens indhold viser, i hvor høj grad projektet er med til at skabe ny viden. I henhold til oplysningerne fra NF er dette kriterium direkte knyttet til beskrivelsen i retningslinjerne for støtte til forskning og udvikling, hvor kravet er, at aktiviteten skal gennemføres »med henblik på erhvervelse af ny viden«.

NF har meddelt Tilsynsmyndigheden, at evalueringen af projekterne omhyggeligt blev gennemført i overensstemmelse med NF's procedurer og retningslinjer for projektevalueringer, mere specifikt på grundlag af de krav, der er fastsat i de interne dokumenter DOKSY og Provis, i overensstemmelse med retningslinjerne for statsstøtte til forskning og udvikling.

På grundlag af grundlag af de oplysninger, der blev fremlagt før og under den formelle undersøgelsesprocedure, har Tilsynsmyndigheden ikke kunnet konkludere, at der har været tale om dårlig forvaltning eller forkert evaluering af projekterne. Af mangel på afgørende beviser og i lyset af de ovenfor beskrevne rutiner og NF's professionelle personales kvalifikationer er der ifølge Tilsynsmyndigheden ikke grundlag for at konkludere, at de har foretaget en forkert vurdering af projekterne som prækompetitiv forskning.

b) De støttemodtagende virksomheders deltagelse og støtteintensiteter

De norske myndigheder har præciseret tallene vedrørende finansieringen af projekterne som nævnt ovenfor under afsnit 4.1.2 i denne beslutning.

Tilsynsmyndigheden udtrykte i sin beslutning nr. 60/06/KOL om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure tvivl for så vidt angår de i forskningsprojektet involverede virksomheders deltagelse. Efter dens mening forekommer det rimeligt at formode, at det meste af arbejdet blev udført af forskningsinstituttets eget personale, hvilket principielt indebærer, at deltagelsen af personalet i de deltagende rederier i egenskab af slutbrugere af softwaren sandsynligvis vedrørte indkredsning af brugernes behov og/eller i nogen grad afprøvning af softwaren. Tilsynsmyndigheden stillede derfor spørgsmålstegn ved, om tallene for de samlede projektudgifter var blevet pustet op for tilsyneladende at få flere offentlige midler.

De norske myndigheder fremlagde kopier af de regnskabsrapporter for Tilsynsmyndigheden, som de deltagende virksomheder skulle forelægge NF tre gange om året, og som indeholdt nærmere detaljer om projektomkostningerne, herunder en kontrol af de involverede personer, antallet af arbejdstimer pr. person og udgifterne pr. time til projektet. I henhold til de norske myndigheders forklaringer er disse rapporter underskrevet af den projektansvarlige person og kontrolleret og påtegnet af en statsautoriseret revisor ved årets udgang. Tilsynsmyndigheden har ingen grund til at stille spørgsmålstegn ved, om disse rapporter, på grundlag af hvilke de støttemodtagende virksomheder fik ydet støtte til forskning og udvikling, er korrekte eller ej.

Selv om det generelt kan anføres, at det ville have været ønskeligt, at der var indført en vis kontrol under udviklingen af forskningsprojekterne for at kontrollere, at regnskabsrapporterne var præcise, finder Tilsynsmyndigheden, at NF har anvendt bestemmelserne i retningslinjerne af 1994 for statsstøtte til forskning og udvikling, i henhold til hvilke der ikke kræves yderligere kontrol, korrekt.

1.4. Konklusion

På grundlag af den foregående vurdering finder Tilsynsmyndigheden, at ydelsen af støtte til ovennævnte forsknings- og udviklingsprojekter skete i overensstemmelse med bestemmelserne i den eksisterende støtteordning industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer, der var i overensstemmelse med de retningslinjer for statsstøtte til forskning og udvikling, der fandt anvendelse. Tilsynsmyndigheden kunne under den formelle undersøgelsesprocedure ikke fastslå, at modtagerne af forsknings- og udviklingsstøtte til projekt 40049 »Strategiske aktiviteter inden for søtransport og -logistik«, projekt 138811 »AlgOpt«, projekt 144265 »Shiplog II« og projekt 144214 »Samling af optimeringsrutiner for tidsplanlægning inden for skibsfart« anvendte støtten i strid med ordningen eller EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c).

Da projekterne modtog statsstøtte inden for rammerne af støtteordningen industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer og ikke individuel støtte, var det ikke nødvendigt at vurdere, om støtten ville være forenelig, hvis den var blevet ydet uden for ordningen —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

EFTA-Tilsynsmyndigheden har besluttet at afslutte den formelle undersøgelsesprocedure i henhold til artikel 1, stk. 2, i del I i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen for så vidt angår støtte til forskning og udvikling ydet af Norsk Forskningsråd i forbindelse med udviklingen af softwareprogrammet Turborouter, fordi den blev ydet i overensstemmelse med den eksisterende støtteordning industrielle forsknings- og udviklingsprogrammer, der er i overensstemmelse med artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen og retningslinjerne for statsstøtte til forskning og udvikling.

Artikel 2

Denne beslutning er rettet til Kongeriget Norge.

Artikel 3

Kun den engelske udgave er autentisk.

Udfærdiget i Bruxelles, den 18. april 2007.

På EFTA-Tilsynsmyndighedens vegne

Bjørn T. GRYDELAND
Formand

Kurt JÄGER
Medlem af Kollegiet

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDENS BESLUTNING

Nr. 155/07/KOL

af 3. maj 2007

om statsstøtte ydet i forbindelse med § 3 i den norske lov om momscompensation (Norge)

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN ⁽¹⁾ HAR —

ud fra følgende betragtninger:

UNDER HENVISNING til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde ⁽²⁾, særlig artikel 61-63 og protokol 26 til aftalen,

UNDER HENVISNING til aftalen mellem EFTA-staterne om oprettelse af en Tilsynsmyndighed og en Domstol ⁽³⁾, særlig artikel 24,

UNDER HENVISNING til artikel 1, stk. 2, i Del I og artikel 4, stk. 4, artikel 6, artikel 7, stk. 5, artikel 10 og artikel 14 i Del II i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen,

UNDER HENVISNING til Tilsynsmyndighedens retningslinjer ⁽⁴⁾ for anvendelsen og fortolkningen af EØS-aftalens artikel 61 og 62,

UNDER HENVISNING til Tilsynsmyndighedens afgørelse af 14. juli 2004 om de gennemførelsesbestemmelser, der er omhandlet i artikel 27 i Del II i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen,

UNDER HENVISNING under henvisning til Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 225/06/COL af 19. juli 2006 om at indlede formel undersøgelsesprocedure i forbindelse med § 3 i den norske momscompensationslov ⁽⁵⁾,

EFTER AT HAVE OPFORDRET Norge og interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til denne beslutning, under hensyntagen til de norske myndigheders bemærkninger, og

⁽¹⁾ Herefter benævnt »Tilsynsmyndigheden«.

⁽²⁾ Herefter benævnt »EØS-aftalen«.

⁽³⁾ Herefter benævnt »tilsyns- og domstolsaftalen«.

⁽⁴⁾ Retningslinjer for anvendelse og fortolkning af EØS-aftalens artikel 61 og 62 samt artikel 1 i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen, vedtaget og udstedt af EFTA-Tilsynsmyndigheden den 19. januar 1994 og offentliggjort i EFT L 231 af 3.9.1994 og EØS-tillæg nr. 32. Disse retningslinjer blev senest ændret den 7. februar 2007. Herefter benævnt »statsstøtteretningslinjerne«.

⁽⁵⁾ Offentliggjort i EUT C 305 af 14.12.2006 og EØS-tillæg nr. 62 af 14.12.2006, s. 1.

I. SAGSFREMSTILLING

1. Sagsforløb

Ved brev af 16. oktober 2003 modtog Tilsynsmyndigheden en klage med påstand om, at en særlig type skoler, der tilbyder specialiseret undervisning i offshore-sektoren i konkurrence med klageren, modtager statsstøtte via en kompensation for indgående moms efter § 3 i momscompensationsloven ⁽⁶⁾. Kommunale skoler, der udøver visse former for undervisningsvirksomhed, som er fritaget for merværdiafgift, i konkurrence med andre virksomheder, modtager en kompensation for den moms, de betaler af varer og tjenester købt til brug for den virksomhed, de udøver på kommercielt grundlag, mens private konkurrenter ikke har ret til en sådan kompensation. Brevet blev modtaget og registreret i Tilsynsmyndigheden den 20. oktober 2003 (Dok. nr. 03-7325 A).

Efter en del brevveksling ⁽⁷⁾ meddelte Tilsynsmyndigheden ved brev af 19. juli 2006 (ref. 363440) de norske myndigheder, at den ved beslutning nr. 225/06/COL havde indledt formel undersøgelsesprocedure efter artikel 4 i Del II i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen med hensyn til § 3 i den norske momscompensationslov.

De norske myndigheder fremsatte bemærkninger til denne beslutning ved brev af 18. september 2006 (ref. 388922).

Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 225/06/COL blev offentliggjort i EU-Tidende C 305 af 14. december 2006 og EØS-tillæg nr. 62 af samme dato. Der indkom ikke efter denne offentliggørelse nogen bemærkninger fra tredjemand.

2. Moms- og momscompensationslovgivningen i Norge

Momscompensationsloven trådte i kraft den 1. januar 2004 og havde til formål at modvirke konkurrencefordrejninger som følge af momsloven.

⁽⁶⁾ Lov nr. 108 af 12. december 2003 om momscompensation til kommuner, amtskommuner mv. (Lov om kompensasjon av merværdiafgift for kommuner, fylkeskommuner mv). Herefter benævnt »momscompensationsloven«.

⁽⁷⁾ Se Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 225/06/COL, offentliggjort i EUT C 305 af 14.12.2006.

Moms er en forbrugsafgift, hvor afgiften beregnes direkte i forhold til prisen på de varer, der købes, uanset hvor mange transaktioner der er foregået under produktionen eller distributionen, før afgiften i sidste instans betales af en endelig forbruger.

Som hovedregel skal enhver momsregistreret erhvervsdrivende (herefter »momspligtig«) beregne og betale afgift af sin omsætning af varer og tjenester, der falder ind under momsloven ⁽¹⁾, og kan i den udgående afgift af sit salg fradrage den indgående afgift af varer og tjenester købt til brug for sin virksomhed ⁽²⁾. I momssystemet beskattes alle momspligtiges omsætning således lige, og denne neutralitet er et af de væsentligste træk ved momssystemet.

Ifølge den norske momslovs Kap. I, §§5, 5a og 5b i er visse transaktioner imidlertid undtaget fra momsloven — der er tale om salg foretaget af visse institutioner, organisationer osv. ⁽³⁾, omsætning og udleje af fast ejendom eller rettigheder til fast ejendom, visse tjenester, bl.a. helsetjenester og helserelaterede tjenester, sociale tjenester eller undervisningstjenester, finansielle tjenester, tjenester forbundet med offentlig myndighedsudøvelse, tjenester i form af ret til at overvære teater-, opera-, ballet-, film- og cirkusarrangementer, galleri- og museumsudstillinger, lotteritjenester, serveringstjenester fra elev- og studenterkantiner osv. ⁽⁴⁾.

Af det ovenstående følger, at enhver momspligtig, der omsætter varer og tjenester, som er undtaget fra momsloven, betaler indgående moms ved køb af varer og tjenester, men ikke kan fradrage den indgående moms i sit afgiftstilsvær, fordi det ved sådanne indkøb er den endelige forbruger, der er den afgiftspligtige person.

Det indebærer, at virksomheder, der omsætter momsfritagne varer og tjenester, skal betale indgående afgift af de varer og tjenester, de indkøber, på samme måde som enhver endelig forbruger (uden at kunne vælte den udgående moms over på

⁽¹⁾ Momslovens § 10, stk. 1, Kap. III. Se i den forbindelse momslovens Kap. IV sammenholdt med Kap. I.

⁽²⁾ Momslovens § 21.

⁽³⁾ Der henvises til momslovens § 5, hvor det fastsættes, at visse virksomheders — bl.a. museers, teatres, nonprofit-organisationers — omsætning er fritaget for moms. Ifølge momslovens § 5, stk. 2, kan finansministeriet udstede forskrifter om afgrænsning og supplerende af bestemmelserne i første afsnit og desuden bestemme, at virksomheder omhandlet under første afsnit, litra f), skal beregne og betale udgående moms, hvis fritagelsen medfører væsentlige konkurrencefordrejninger i forhold til momsregistrerede virksomheder, der omsætter tilsvarende varer og tjenester.

⁽⁴⁾ Se momslovens § 5b.

den endelige forbruger). Denne logiske konsekvens af momsfritagelsen har imidlertid skabt en fordrejning på et andet plan. Offentlige enheder vil ligesom enhver momsfritaget virksomhed, der indgår i en koncern, have et incitament til at foretage sine indkøb internt ⁽⁵⁾ i stedet for på markedet. De norske myndigheder vedtog derfor momskompensationsloven for at få indført en ordning, der ikke skabte noget særligt incitament til at producere varer og tjenester ved hjælp af egne ressourcer i stedet for at købe dem på markedet.

Momskompensationslovens § 2 indeholder en udtømmende opregning af de virksomheder og organisationer, der er omfattet af loven:

- a) Kommuner og fylkeskommuner med kommunal og fylkeskommunal virksomhed, hvor den øverste myndighed er kommunestyret, fylkestinget eller andet styre eller råd i henhold til kommuneloven ⁽⁶⁾ eller kommunal særlovgivning
- b) interkommunale og interfylkeskommunale sammenslutninger organiseret efter kommuneloven eller anden kommunal særlovgivning
- c) private eller ideelle virksomheder som producerer helsetjenester, undervisningstjenester eller sociale tjenester, som kommunen eller fylkeskommunen er pålagt at udføre ved lov
- d) børnehaver som omhandlet i børnehavelovens § 6 ⁽⁷⁾
- e) Det Kirkelige Fællesråd.

Af momskompensationslovens § 3 læst i sammenhæng med § 4, stk. 2, følger, at den norske stat yder kompensation for den indgående moms, momspligtige personer omfattet af momskompensationsloven betaler, når de køber varer og tjenester af andre momspligtige og ikke har fradragsret for den indgående moms, eftersom de har momsfritagelse efter momsloven ⁽⁸⁾.

⁽⁵⁾ Interne indkøb betragtes ikke som momspligtige transaktioner.

⁽⁶⁾ Lov nr. 107 af 25. september 1992 om kommuner og fylkeskommuner.

⁽⁷⁾ Lov nr. 64 af 17. juni 2005 om børnehaver.

⁽⁸⁾ For en mere indgående beskrivelse af, hvordan det norske momssystem fungerer, henvises til afsnit I.2 »Moms- og momskompensationslovgivningen i Norge« i beslutning nr. 225/06/COL, s. 2.

3. De betænkeligheder, Tilsynsmyndigheden gav udtryk for i sin beslutning om at indlede procedure

I beslutning nr. 225/06/COL om indledning af formel undersøgelsesprocedure angående momskompensationslovens § 3 anlagde Tilsynsmyndigheden den foreløbige betragtning, at kompensationen for den indgående moms efter momskompensationslovens § 3 udgjorde statsstøtte som omhandlet i EØS-aftalens artikel 61, stk. 1.

Tilsynsmyndigheden fandt, at den kompensation, der blev ydet efter momskompensationsloven, blev ydet af staten ved hjælp af statslige midler via statsbudgettet. Efter Tilsynsmyndighedens opfattelse var det uden betydning, om statens omkostning ved at yde denne kompensation opvejes af lavere overførsler til kommunerne og fylkeskommunerne eller ej.

Tilsynsmyndigheden fandt videre, at i det omfang hvor de norske myndigheder yder kompensation for indgående moms af varer og tjenester til virksomheder, der ikke er momspligtige, men falder ind under momskompensationslovens § 2, giver de disse myndigheder en økonomisk fordel.

I sin vurdering af spørgsmålet om selektiv karakter satte Tilsynsmyndigheden spørgsmålstegn ved, hvorvidt momskompensationen, som den fandt var en materiel selektiv foranstaltning, kunne retfærdiggøres af momssystemets karakter og opbygning, dvs. om den opfyldte selve momssystemets iboende mål, eller om den tog sigte på andre mål uden nogen forbindelse med momssystemet. Ifølge de norske myndigheders oplysninger var formålet med at indføre momskompensationsloven at gøre det lettere for de momspligtige, der er omfattet af momskompensationsloven, at vælge mellem at købe de momspligtige varer og tjenester internt eller på markedet. Tilsynsmyndigheden nærede tvivl om, hvorvidt dette formål kunne siges at falde inden for rammerne af selve momssystemets karakter og opbygning, eftersom momsen jo er en forbrugsafgift. Det var Tilsynsmyndighedens foreløbige standpunkt, at momskompensationen ikke indgik som et led i momssystemet, der blev indført i 1970, som sådant, men derimod var en særskilt foranstaltning, der blev indført siden hen for at rette op på nogle af de skævheder, momssystemet medførte.

Tilsynsmyndigheden påpegede, at momskompensationen ganske vist mindskede skævhederne, når der var tale om kommunernes indkøb, men samtidig skabte konkurrencefordrejning mellem virksomheder med samme økonomiske aktiviteter i momsfritagne sektorer.

Tilsynsmyndigheden erindrede om, at modtagerne af momskompensationen under denne ordning i princippet kan opnå kompensation for indgående moms, uanset om støtte til erhvervsdrivende i disse sektorer ville kunne påvirke samhandelen. Nogle af de sektorer, momskompensationsloven finder anvendelse på, er helt eller delvis udsat for konkurrence fra hele EØS. Støtte ydet til virksomheder i disse sektorer vil derfor kunne påvirke samhandelen mellem de kontraherende

stater i EØS-aftalen. Tilsynsmyndigheden måtte vurdere ordningen som sådan og ikke dens anvendelse i de enkelte sektorer, den fandt anvendelse i. I overensstemmelse med retspraksis drog Tilsynsmyndigheden den foreløbige konklusion, at momskompensationsloven var en landsdækkende ordning, der kunne påvirke samhandelen mellem de kontraherende parter.

Endelig gav Tilsynsmyndigheden udtryk for tvivl om, hvorvidt kompensationen for indgående moms kunne anses for at være forenelig med EØS-aftalens statsstøtteregler efter nogen af de undtagelser, der er fastsat i aftalens artikel 61, stk. 2 og 3. Selv om støtten i nogle situationer måske kunne anses for at være forenelig støtte efter undtagelsesbestemmelsen i EØS-aftalens artikel 59, stk. 2, var Tilsynsmyndigheden desuden af den opfattelse, at denne bestemmelse ikke kunne danne grundlag for at fastslå, at momskompensationsloven som ordning var forenelig med EØS-aftalen.

4. Bemærkninger fra de norske myndigheder

Ved brev af 18. september 2006 (ref. 388922) fremsatte de norske myndigheder bemærkninger til Tilsynsmyndighedens beslutning om at indlede den formelle undersøgelsesprocedure. Bemærkningerne faldt i tre dele:

4.1. Rammerne om momskompensationsordningen

De norske myndigheder forklarede, at momsen er en generel afgift, som i princippet opkræves af alle kommercielle aktiviteter i forbindelse med produktion og omsætning af varer og tjenester. Den indgående moms kan kun refunderes i det omfang, hvor afgiftsbetaleren omsætter momspligtige varer og tjenester. Efter de nugældende momsregler er størsteparten af aktiviteterne i den kommunale sektor ikke underlagt moms:

»Kommunal virksomhed falder generelt uden for momssystemets rammer. Grundlæggende kommunale aktiviteter såsom sundhedstjenester, undervisningstjenester og sociale tjenester, er ikke underlagt moms. Økonomiske aktiviteter, som kommunerne udøver som »offentlig myndighed« falder uden for momsens anvendelsesområde. Kommunernes indgående moms i forbindelse med momsfritagne eller ikke momsbelagte aktiviteter kan således ikke refunderes. Den kunne opfattes som en slags »skjult momsudgift«. Man kunne også se den som en anomali ved momssystemet. Eftersom momssystemet principielt skal virke neutralt, kan momsbehandlingen af kommunerne fordreje konkurrencen. Da kommunerne ikke kan få refunderet den indgående moms, de har betalt af indkøb i den private sektor, kan den også give dem et incitament til at foretage deres indkøb internt i stedet for i den private sektor.«

Med hensyn til kompensationen til kommunerne for den indgående moms af alle varer og tjenester gjorde de norske myndigheder gældende, at formålet med den generelle momskompensationsordning er at skabe neutralitet mellem interne indkøb og indkøb på markedet:

»Momsen vil ikke længere fordreje de kommunale myndigheders incitament ved valget mellem interne indkøb af varer og tjenester og indkøb af momsbelagte varer og tjenester fra private leverandører. [...] Momskompensationsordningen kan derfor siges at tage sigte på at skabe neutralitet.«

De norske myndigheder understregede det synspunkt, de allerede havde fremført i den indledende undersøgelsesfase, nemlig at momskompensationsordningen ikke udgør nogen støtteforanstaltning for de virksomheder, der falder ind under momslovens § 2. Grunden hertil er, at da den generelle momskompensationsordning blev indført i 2004, blev bevillingerne til kommunerne i finansloven reduceret med et beløb svarende til den forventede indgående moms, der blev ydet kompensation for. Momskompensationsordningen har derfor ingen virkning for statens indtægter. Systemet kan derfor betegnes som et selvfinansierende system via tildeling af en rabat/kompensation til kommunerne.

4.2. Statsstøtte efter EØS-aftalens artikel 61, stk. 1

I deres brev af 18. september 2006 gav de norske myndigheder udtryk for uenighed med Tilsynsmyndighedens vurdering af, at momskompensationsloven udgjorde statsstøtte, med følgende begrundelse:

Økonomisk fordel

De norske myndigheder mener, at det ikke er rigtigt at betegne momskompensationen som en »fordel«, der fritager virksomheder fra udgifter, som de normalt må afholde over deres budgetter. Eftersom momskompensationsordningen finansieres af kommunerne selv via lavere bloktilskud, er der ikke tale om nogen konkret økonomisk fordel. Momskompensationsordningen indebærer heller ikke nogen nedsættelse af skatten eller nogen form for skatteudsættelse. Efter de norske myndigheders opfattelse er det derfor forkert at sammenligne momskompensationsordningen med foranstaltninger, der indebærer en konkret reduktion af modtagerens skattebyrde.

Selektiv karakter

Momskompensationslovens anvendelsesområde er positivt defineret, idet kun juridiske personer, som falder ind under lovens § 2, kan opnå kompensation for indgående moms.

En selektiv afgiftsforanstaltning kan imidlertid retfærdiggøres, når den er begrundet i det pågældende afgiftssystemets karakter eller forvaltning. De norske myndigheder fandt, at når Tilsynsmyndigheden udtalte, at momskompensationen ikke indgår som led i momssystemet, afviste den deres argument om, at momskompensationen kan anses for at stemme overens med selve momssystemets logik og opbygning. De norske myndig-

heder kunne ikke acceptere denne synsvinkel og henviste til kapitel 17B.3.1 ff. i statsstøttereglerne, der drejer sig om forskellige aspekter ved differentierede foranstaltninger. De fandt, at momskompensationen er begrundet i afgiftssystemets karakter eller forvaltning og henviste til kapitel 17B.3.4 i statsstøtteretningslinjerne, der indeholder »retningslinjer for statsstøttereglerne anvendelse i forbindelse med foranstaltninger vedrørende direkte beskatning af virksomheder«. Det er et helt fundamentalt princip, at momssystemet bør være neutralt og ikke-diskriminerende. Efter de norske myndigheders opfattelse kan neutraliteten derfor betragtes som værende iboende i selve momssystemet. Den neutralitet, der er iboende i momssystemet, er også formålet med momskompensationsordningen. De norske myndigheder fandt det derfor rimeligt at anse momskompensationsordningen for at stemme overens med selve momssystemets karakter og forvaltning.

De bemærkede desuden, at hvis momskompensationen skulle nedtrappes, ville det resultere i en genindførelse af den konkurrencefordrejning, momssystemet forårsager: »Hvis kommunerne ikke kan få refunderet deres indgående moms, vil det fordreje kommunernes valg mellem intern produktion af tjenester og køb af momspligtige tjenester fra private tjenesteudbydere.«

De norske myndigheder pointerede, at for at mindske den konkurrencefordrejning, momssystemet forårsager, havde den såkaldte Rattsø-komité taget stilling til flere mulige foranstaltninger, før den konkluderede, at momskompensationsordningen ville være den bedste løsning⁽¹⁾. En af de muligheder, komitéen undersøgte, bestod i at udvide kommunernes ret til at fradrage indgående moms. En anden mulighed ville være at gøre kommunerne generelt momspligtige. Rattsø-komitéen valgte ikke at udvide kommunernes ret til at fradrage indgående moms, da det ville ødelægge momsens karakter af generel afgift. Der blev også taget hensyn til, at en sådan foranstaltning kunne skabe et pres fra andre grupper. Rattsø-komitéen valgte heller ikke at gøre kommunerne generelt momspligtige. Den fremhævede i den forbindelse bl.a., at momsbergningsgrundlaget ikke er tilstrækkeligt, fordi mange kommunale tjenester er gratis:

»Inden for momssystemets rammer vil det være muligt at udvide kommunernes fradragsret eller gøre dem generelt momspligtige. Men formålet hermed — at mindske den konkurrencefordrejning, momssystemet medfører — ville imidlertid være nøjagtigt det samme som ved momskompensationsordningen. I økonomisk forstand er der desuden ingen forskel mellem momskompensationsordningen og en udvidelse af kommunernes ret til at fradrage indgående moms. Ministeriet finder derfor, at udformningen af momskompensationsordningen i sig selv ikke har den store betydning.«

⁽¹⁾ Norges Offentlige Utredninger (NOU) 2003: 3, Merverdiavgiften og kommunene, Konkurransesvidninger mellom kommuner og private (herefter »Rattsø-rapporten«).

Handelspåvirkning

De norske myndigheder kritiserede Tilsynsmyndighedens vurdering af samhandelspåvirkningskriteriet.

»Via momskompensationsordningen får kommunerne primært refunderet den indgående moms af varer og tjenester købt til deres kommunale virksomhed. Kommunerne er ved lov blevet pålagt at udføre visse opgaver. Det gælder især på undervisningsområdet, sundhedsområdet og det sociale område. I sundhedssektoren sorterer bl.a. praktiserende læger, sygeplejersker, jordemødre og plejehjem under kommunernes opgaver. I den sociale sektor har kommunerne pligt til at yde praktisk og økonomisk støtte til borgerne, f.eks. inden for socialt boligbyggeri.«

»Efter momskompensationslovens §§ 2 og 3 kan der tillige ydes momskompensation til kommuner, der udfører aktiviteter, de ikke har fået pålagt at udføre ved lov. Ud over den særlige undervisning, de kommunale fagskoler tilbyder, har ministeriet imidlertid ikke kendskab til nogen områder uden for momssystemets anvendelsesområde, hvor der kan være tvivl om, hvorvidt modtagere af momskompensationer udøver deres aktiviteter i konkurrence med andre virksomheder inden for EØS.«

De norske myndigheder fandt derfor, at i de sektorer, der er undtaget fra momsloven, ville der være meget få virksomheder i europæiske nabolande, der ville udøve virksomhed i konkurrence med norske virksomheder omfattet af momskompensationsloven. Desuden spiller faktorer såsom den fysiske afstand til tjenesteudbyderen, sprogproblemer og andre former for kulturel tilknytning en afgørende rolle for valg af tjenesteudbyder.

De norske myndigheder fandt, at for at få et korrekt billede af momskompensationsordningen i relation til kriterierne i EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, måtte man også tage i betragtning, at der inden for de momsfritagne sektorer kun er en ganske marginal konkurrence mellem norske virksomheder og andre virksomheder i EØS.

De norske myndigheder fandt derfor, at den momskompensation, der ydes til momsfritagne sektorer, ikke kan anses for at kunne påvirke samhandelen mellem de kontraherende parter i EØS-aftalen.

4.3. Generelle bemærkninger

De norske myndigheder henviste til flere EU-lande, der har indført momskompensationsordninger for kommunernes momsudgifter i forbindelse med deres momsbelagte eller momsfritagne aktiviteter. I Sverige, Danmark, Finland, Nederlandene og Det Forenede Kongerige er der indført forskellige ordninger, der indebærer en momskompensation til kommunerne, med det

formål at undgå en fordrejning af de offentlige myndigheders valg mellem egenproduktion og outsourcing af offentlige tjenester. Også i Frankrig, Luxembourg, Østrig og Portugal findes der forskellige momsrefusionsordninger af stort set samme art.

De norske myndigheder citerede desuden den tidligere kommissær Bolkenstein. I et brev af 1. februar 2000 til Michel Hansenne (Belgien), der havde rettet en forespørgsel til Europa-Parlamentet om, hvorvidt den britiske momskompensationsordning var i overensstemmelse med sjette momsdirektiv, udtalte kommissær Bolkenstein, at en momskompensationsordning »ikke er i strid med sjette momsdirektiv«, eftersom »den indebærer en rent finansiel transaktion mellem forskellige offentlige organer og indgår som led i det pågældende lands politik for finansiering af det offentlige«.

Kommissær Bolkestein omtalte også »en mulig ordning, hvor den irske regering vil yde tilskud til irske velgørende foreninger svarende til den ikke-fradragsberettigede indgående moms«. Han udtalte, at »ydelsen af statstilskud ikke i sig selv er i strid med Den Europæiske Unions momsregler«.

De norske myndigheder indrømmede, at ingen af disse citater direkte berørte statsstøttereglerne. Men efter deres opfattelse fremgår det af dem, at momskompensationsordninger ikke anses for at være i strid med sjette momsdirektiv. Efter deres opfattelse betyder det, at momskompensationsordninger stemmer overens med selve momssystemets karakter og forvaltning.

II. VURDERING

1. Statsstøtte

1.1. Indledning

I EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, fastsættes det:

»Bortset fra de i denne aftale hjemlede undtagelser er støtte, som ydes af EF-medlemsstater, EFTA-stater eller ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelige med denne aftale i det omfang, den påvirker samhandelen mellem de kontraherende parter.«

Der er en ting, Tilsynsmyndigheden først ønsker at slå fast i relation til denne vurdering. I denne beslutning tages der ikke stilling til de norske myndigheders beslutning om at fritage visse former for omsætning fra momslovens anvendelsesområde. Den drejer sig udelukkende om kompensationen for den indgående moms, som nogle af de virksomheder, som falder ind under momskompensationslovens anvendelsesområder, betaler.

Desuden vil Tilsynsmyndigheden også gerne understrege tre bemærkninger, den allerede fremførte i beslutning nr. 225/06/COL:

For det første er en EFTA-stats skattesystem ikke omfattet af EØS-aftalen. Det er op til hver EFTA-stat at tilrettelægge og anvende et skattesystem efter sine egne politiske valg. Men en skatteforanstaltning som den kompensation for indgående moms, der ydes efter momskompensationslovens § 3, kan have konsekvenser, der bevirker, at EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, finder anvendelse på den. Ifølge retspraksis⁽¹⁾ sondres der i artikel 61, stk. 1, ikke mellem statslige foranstaltninger efter deres begrundelser eller formål, men de defineres alene ud fra deres virkninger.

For det andet rejser spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om statsstøtte, sig kun i det omfang, hvor der er tale om en økonomisk aktivitet, dvs. en aktivitet gående ud på at udbyde varer og tjenester på et givet marked⁽²⁾. En foranstaltning udgør kun statsstøtte, hvis den begunstiger virksomheder. På konkurrencerådet omfatter virksomhedsbegrebet alle foretagender, der »udøver en økonomisk aktivitet, uanset hvilken juridiske status foretagendet har, og hvordan det finansieres«⁽³⁾. Selv om ikke alle de foretagender, der får deres indgående moms refunderet, opfylder virksomhedskriteriet, er den kendsgerning, at nogle af de foretagender, som momskompensationsloven begunstiger, er virksomheder, tilstrækkeligt til, at ordningen i relation til spørgsmålet om statsstøtte opfylder dette kriterium⁽⁴⁾.

For det tredje kan der ydes statsstøtte til offentlige såvel som til private virksomheder⁽⁵⁾. For at en offentlig virksomhed skal kunne anses for at modtage statsstøtte, behøver den ikke nødvendigvis at have selvstændig status som juridisk person uafhængigt af staten. At en virksomhed er et offentligretligt foretagende og ikke arbejder med gevinst for øje, betyder ikke nødvendigvis, at den ikke er en »virksomhed« i relation til statsstøttereglerne⁽⁶⁾.

Hvad angår de generelle bemærkninger fra de norske myndigheder om de tilsvarende ordninger, der findes i forskellige EU-lande, vil Tilsynsmyndigheden gerne slå fast, at disse ordninger måske ikke svarer til momskompensationsloven, og at den har underrettet Europa-Kommissionen om de norske myndigheders bemærkninger. Ifølge retspraksis gælder endvidere, at »en medlemsstats krænkelse af en forpligtelse, der påhviler den i henhold til traktaten, i forbindelse med forbuddet i artikel 92,

ikke kan retfærdiggøres med, at andre medlemsstater heller ikke overholder denne forpligtelse.«⁽⁷⁾.

I det følgende vil Tilsynsmyndigheden tage stilling til, om momskompensationsordningen som en ordning⁽⁸⁾ opfylder kriterierne i EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, for at blive betragtet som statsstøtte.

1.2. Statsmidler

For at der skal kunne være tale om statsstøtte efter EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, må støtten være ydet af staten med statsmidler.

Kompensationen ydes direkte af staten og ydes dermed af staten ved hjælp af statsmidler.

De norske myndigheder har gjort gældende, at momskompensationsordningen ikke er en støtteordning, fordi den er selvfinansierende. Efter deres opfattelse finansierer kommunerne selv momskompensationsordningen gennem en nedsættelse af de bloktilskud, der via statsbudgettet ydes til kommunerne. Med indførelsen af momskompensationsordningen i 2004 blev kommunernes bevillinger i den årlige finanslov reduceret med et beløb svarende til det forventede beløb for den indgående moms, de ville modtage kompensation for.

Tilsynsmyndigheden finder, at det ud fra en statsstøttebetragtning ikke er relevant, om tilskuddene til kommunerne er blevet reduceret eller ej. Hvad der derimod er af betydning, er, om virksomheder, der opfylder konkurrencereglernes virksomhedsdefinition, har modtaget økonomisk støtte fra staten ved hjælp af statsmidler. Når en kommune handler som en virksomhed, bør den i statsstøttehenseende betragtes adskilt fra kommunen i dens egenskab af offentlig myndighed. Om statens omkostning ved at yde kompensation på det centrale niveau udlignes af lavere tilskud til kommuner og amter eller ej, ændrer intet ved denne konklusion. Refusionen af den indgående moms finansieres over statsbudgettet, og den ydes derfor ved hjælp af statsmidler.

Efter Tilsynsmyndighedens opfattelse svarer den nedsættelse af overførslen fra staten, som hver kommune får, heller ikke nøjagtigt til den momskompensation, den modtager.

⁽¹⁾ Sag E-6/98, Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden, EFTA Court Report 1999, s. 76, præmis 34; forenede sager E-5/04, E-6/04 og E-7/04, Fesil og Finnjford, PIL m.fl. og Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden, Report of the EFTA Court, 2005, s. 121, præmis 76; sag 173/73 Italien mod Kommissionen, Sml. 1974, s. 709, præmis 13, og sag C-241/94, Frankrig mod Kommissionen, Sml. 1996, s. I-4551, præmis 20.

⁽²⁾ Forenede sager C-180/98 — C-184/98, Pavlov m.fl., Sml. 2000, s. I-6451, præmis 75.

⁽³⁾ Sag C-41/90 Höfner og Elser, Sml. 1991, s. I-1979, præmis 21.

⁽⁴⁾ Sag E-2/05, EFTA-Tilsynsmyndigheden mod Island, Report of the EFTA Court 2005, s. 202, præmis 24.

⁽⁵⁾ Sag C-387/92, Banco Exterior de España, Sml. 1994, s. I-877, præmis 11.

⁽⁶⁾ Sag C-244/94, Fédération Française des Sociétés d'Assurance m.fl., Sml. 1995, s. I-4013, præmis 21, og sag 78/76, Steinike & Weinlig, Sml. 1977, s. 595, præmis 1.

⁽⁷⁾ Sag 78/76 Steinike & Weinlig, op cit., præmis 24, sag T-214/95, Het Vlaamse Gewest mod Kommissionen, Sml. 1998, s. II-717, præmis 54.

⁽⁸⁾ Tilsynsmyndigheden vurderede i afsnit II.2.1 i beslutning nr. 225/06/COL, at momskompensationsloven udgjorde en støtteordning. Der henvises til den vurdering.

1.3. Økonomisk fordel

En finansiel foranstaltning ydet af staten eller ved hjælp af statsmidler til en virksomhed, der fritager den fra omkostninger, som den normalt selv skulle have båret, udgør en økonomisk fordel ⁽¹⁾.

De norske myndigheder har gjort gældende, at momskompensationsordningen ikke udgør nogen fordel, da ordningen hverken indebærer nogen reduktion af afgiften eller nogen afgiftsudsættelse. Momskompensationsloven medfører ingen formindskelse af modtagerens afgiftstilsvær.

Tilsynsmyndigheden er ikke enig heri. Efter dens opfattelse har de norske myndigheder ikke foretaget den nødvendige sondring mellem statens forskellige roller — i dette tilfælde staten som afgiftsmyndighed, kommunerne som statslige organer og kommunale virksomheder som selvstændige enheder i statsstøt-henseende.

For at afgøre, om der foreligger en økonomisk fordel, må Tilsynsmyndigheden vurdere, om en foranstaltning fritager modtagerne for udgifter, som de normalt skulle bære som led i deres virksomhed. Betaling af indgående moms er en driftsudgift, som en virksomhed normalt skal afholde i forbindelse med sin økonomiske aktivitet, og som normalt bæres af virksomheden selv. I det omfang, hvor de norske myndigheder yder kompensation for indgående afgift ved køb af varer og tjenester til virksomheder, der falder ind under momskompensationslovens § 2, giver de disse virksomheder en økonomisk fordel. De opnår en fordel, fordi de driftsudgifter, de ellers skulle afholde, reduceres med et beløb svarende til den indgående moms, de får kompensation for.

Momskompensationsloven indebærer derfor en økonomisk fordel for de begunstigede virksomheder.

1.4. Selektiv karakter

For at udgøre statsstøtte efter EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, skal støtteforanstaltningen desuden være selektiv ved fremme af »visse virksomheder eller visse produktioner.«

I beslutning nr. 225/06/COL fandt Tilsynsmyndigheden, at momskompensationen udgjorde en materielt selektiv foranstaltning. Momskompensationslovens anvendelsesområde er defineret positivt, idet kun momspligtige, der falder ind under

⁽¹⁾ Forenede sager E-5/04, E-6/04 og E-7/04, *Fesil and Finnjord*, PIL m.fl. og Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden, op. cit., præmis 76 og 78-79; sag C-301/87, *Frankrig mod Kommissionen*, Sml. 1990, s. I-307, præmis 41.

momskompensationslovens § 2, kan opnå kompensation for indgående moms. Den fordel, virksomhederne i medfør af momskompensationsloven opnår ved at få refunderet deres indgående moms, indebærer en dispensation fra den forpligtelse, der følger af det generelle momssystem, der gælder for alle, der køber varer og tjenester.

Af retspraksis fremgår, at en konkret skatteforanstaltning ikke desto mindre vil kunne retfærdiggøres af skattesystemets iboende karakter, hvis det stemmer overens med det ⁽²⁾. Enhver foranstaltning, der helt eller delvis tager sigte på at fritage virksomheder i en bestemt sektor fra de udgifter, der følger af en normal anvendelse af det almindelige system, udgør statsstøtte, hvis denne fritagelse ikke er begrundet i det almindelige systems karakter og forvaltning ⁽³⁾.

Tilsynsmyndigheden vil tage stilling til, om den refusion af indgående moms, der er hjemlet i momskompensationslovens § 3, falder inden for rammerne af momssystemets logik. Det indebærer, at Tilsynsmyndigheden må se på, om refusionen af den indgående moms opfylder de mål, der indgår som en iboende del af selve momssystemet, eller om den tager sigte på andre mål, der ikke indgår i momssystemet.

Momssystemets primære formål er at beskatte visse former for omsætning af varer og tjenester. Momsen er en indirekte afgift af forbruget af varer og tjenester. Den beregnes normalt i alle omsætningsled og også af import af varer og tjenester fra udlandet. Momsen betales af den endelige forbruger som en del af købsprisen, og han har ingen fradragsret.

Selv om alle former for omsætning af varer og tjenester i princippet er belagt med moms, er der nogle, der kan være fritaget (hvilket betyder, at den indgående moms ikke godtgøres), og der er således tale om en momsfritaget omsætning.

Efter den norske momslovs Kap. I, §§ 5, 5a og 5b i gælder der momsfritagelse for omsætning og udlejning af fast ejendom, omsætning af helse- og helsereleterede tjenester, sociale tjenester, undervisningstjenester, finansielle tjenester osv. Udbydere af disse varer og tjenester behandles momsmæssigt som endelige forbrugere, eftersom de betaler den indgående moms uden at være i stand til at beregne udgående moms. Den logiske konsekvens er således, at momsfritagne udbydere af varer og tjenester og endelige forbruger betaler indgående moms uden at have nogen fradragsret.

⁽²⁾ Sag E-6/98, *Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden*, op. cit., præmis 38; forenede sager E-5/04, E-6/04 og E-7/04, *Fesil og Finnjord* PIL m.fl., og *Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden*, op. cit., præmis 84-85; forenede sager T-127/99, T-129/99 og T-148/99, *Territorio Histórico de Alava* m.fl. mod Kommissionen, Sml. 2002, s. II-1275, præmis 163; sag C-143/99, *Adria-Wien Pipeline*, Sml. 2001, s. I-8365, præmis 42; sag T-308/00, *Salzgitter mod Kommissionen*, Sml. 2004, s. II-1933, præmis 42; sag C-172/03, *Wolfgang Heiser*, Sml. 2005, s. I-1627, præmis 43.

⁽³⁾ Sag E-6/98, *Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden*, EFTA Court Report 1999, s. 76, præmis 38; forenede sager E-5/04, E-6/04 og E-7/04, *Fesil og Finnjord*, PIL m.fl. og *Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden*, op. cit., præmis 76-89; sag 173/73, *Italien mod Kommissionen*, Sml. 1974, s. 709, præmis 16.

Denne logiske konsekvens af momssystemet har imidlertid skabt en fordrejning på et andet plan, som de norske myndigheder har søgt at eliminere ved at indføre momskompensationsloven. Formålet med momskompensationsloven er således at udligne en logisk konsekvens af momssystemet i forbindelse med fritagelse af omsætning af visse varer og tjenester. Momskompensationsloven har altså ikke som momsloven det logiske formål at beskatte endelige forbrugere, men derimod at lempe beskatningen af en bestemt gruppe endelige forbrugere for at undgå konkurrencefordrejninger ved deres valg mellem intern produktion og outsourcing af momsbelagte leverancer.

De norske myndigheder har forklaret, at i henhold til momskompensationslovens § 1 var formålet med kompensati- onen for den indgående moms at skabe neutralitet i valget mellem egenproduktion og outsourcing af momsbelagte varer og tjenester.

Tilsynsmyndigheden finder, at når der kompenseres for indgående moms af andre grunde end dem, momssystemet er baseret på, er det ikke begrundet i målet om at beskatte en given aktivitet, som primært er det, der ligger til grund for momssystemet. De norske myndigheders mål om at skabe et lige valg mellem det offentlige egenproduktion og outsourcing af momsbelagte varer og tjenester kan i sig selv være prisværdigt, men kan næppe anses for at falde inden for rammerne af selve momssystemets karakter og forvaltning. I den henseende henviser Tilsynsmyndigheden i særdeleshed til dommen i *Heiser* ⁽¹⁾, hvor det blev statueret, at den omstændighed, at en foranstaltning har et prisværdigt formål, ikke i sig selv er tilstrækkeligt til, at den ikke kan klassificeres som statsstøtte efter EØS-aftalens artikel 61, stk. 1. EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, son- drer ikke mellem statslige foranstaltninger efter deres begrundelse eller formål, men definerer dem efter deres virkninger ⁽²⁾.

Tilsynsmyndigheden er ikke uvidende om, at årsagen til de norske myndigheders vedtagelse af momskompensationsloven var ønsket om at skabe neutralitet i indkøb af momsbelagte varer og tjenester til det offentlige. Denne neutralitet må ikke forveksles med den neutralitet, der er et iboende element i momssystemet.

Eftersom formålet gik ud på at skabe ens spilleregler mellem interne indkøb og outsourcing af varer og tjenester til det offentlige, og dette formål ikke falder inden for rammerne af momssystemets logik, kan dette formål kun tages i betragtning ved vurderingen af denne foranstaltnings forenelighed.

Af de ovennævnte grunde har Tilsynsmyndigheden draget den konklusion, at momskompensationen ikke er begrundet i momssystemets karakter og forvaltning. Den er følgelig en selektiv foranstaltning.

1.5. Konkurrencefordrejning

For at en foranstaltning skal kunne falde ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, må den fordreje eller true med at fordreje konkurrencen.

Det er kun offentlige og private foretagender, der falder ind under momskompensationslovens § 2, der kan opnå kompen- sation for indgående moms. Men disse foretagender udbyder tjenester, der er momsfrigitte, i konkurrence med virksom- heder, der ikke er omfattet af momskompensationslovens § 2, og som derfor har højere omkostninger i deres indkøb, selv om de udbyder tilsvarende tjenester. Skønt kompensationen for indgående moms tager sigte på at mindske fordrejninger i forbindelse med kommunernes indkøb, har den skabt en konkurrencefordrejning mellem offentlige myndigheder, der udøver økonomiske aktiviteter, og private virksomheder, der udøver de samme økonomiske aktiviteter i momsfrigitte sektorer. På grund af statens indgreb vil de varer og tjenester, der udbydes af private aktører, alt andet lige derfor være dyrere. Og det er en fordrejning af konkurrencen. Også på områder, hvor både offentlige og private aktører kan opnå kompensation, er der stadigvæk risiko for konkurrencefordrejning mellem norske aktører og aktører fra andre EØS-lande, der opererer på det samme marked.

Med hensyn til de kompensationer, der ydes til virksomheder, som producerer varer eller udbyder tjenester, der er fritaget for moms, finder Tilsynsmyndigheden derfor, at der foreligger en fordrejning af konkurrencen mellem virksomheder.

1.6. Handelspåvirkning

En statslig foranstaltning falder kun ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, i det omfang den påvirker samhandelen mellem de kontraherende parter i EØS-aftalen.

I sine bemærkninger til Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 225/06/COL har de norske myndigheder anfægtet Tilsynsmy- nighedens vurdering af samhandelspåvirkningskriteriet, der efter deres opfattelse ikke var baseret på en korrekt forståelse af situationen. De finder, at momskompensationsordningen primært yder kommunerne refusion af indgående moms af de varer og tjenester, de indkøber til brug for de opgaver, de ved lov er pålagt at udføre. Hvad angår de øvrige aktiviteter, kommunerne kan udøve, kunne de norske myndigheder ikke forestille sig noget momsfrigitte område, hvor modtagerne af momskompensation konkurrerer med andre virksomheder inden for EØS, med undtagelse af de særlige skoler, klagen vedrører. De norske myndigheder finder, at der er meget få virksomheder i europæiske nabolande, der konkurrerer med norske virksomheder omfattet af momskompensationsloven.

⁽¹⁾ Sag C-172/03, *Wolfgang Heiser*, op. cit.

⁽²⁾ Sag C-159/01, *Nederlandene mod Kommissionen*, Sml. 2004, s. I-4461, præmis 51.

Tilsynsmyndigheden fastholder det synspunkt, den gav udtryk for i beslutning nr. 225/06/COL angående vurderingen af samhandlingspåvirkningen. Det er Tilsynsmyndighedens opgave at vurdere, om en støtteordning vil kunne påvirke samhandelen inden for EØS, og ikke at afklare, hvilke virkninger den konkret vil have⁽¹⁾. I princippet kan alle, der falder ind under moms kompensationsloven, opnå kompensation for indgående moms på de i ordningen fastsatte vilkår, uanset om støtten til en bestemt aktør vil kunne påvirke samhandelen eller ej. EF-Domstolen har statueret, at »i forbindelse med et støtteprogram kan Kommissionen indskrænke sig til at undersøge programrets generelle indhold uden at undersøge hvert enkelt tilfælde, hvor det anvendes«⁽²⁾. Samme fortolkning har også EFTA-domstolen anlagt⁽³⁾.

Samhandlingspåvirkningskriteriet er traditionelt blevet fortolket sådan, at en foranstaltning generelt betragtes som statsstøtte, hvis den er egnet til at påvirke samhandelen mellem EØS-stater⁽⁴⁾. Selv om de norske myndigheder har ret i, at der kun er få virksomheder i EØS, der konkurrerer med modtagerne af moms kompensationsloven, kan støtteforanstaltningen ikke desto mindre påvirke samhandelen, eftersom hverken antallet af begunstigede eller antallet af konkurrenter har nogen større betydning for vurderingen af samhandlingspåvirkningen efter EØS-aftalens artikel 61, stk. 1⁽⁵⁾.

Ydelse af statsstøtte til en virksomhed kan resultere i, at det indenlandske udbud opretholdes eller øges med den konsekvens, at andre virksomheders muligheder for at trænge ind på markedet i de pågældende EØS-stater begrænses⁽⁶⁾. Støttens karakter afhænger følgelig ikke af den lokale eller regionale

karakter af de tjenester, der udbydes, eller af betydningen af det pågældende virksomhedsområde⁽⁷⁾.

Der findes ikke nogen grænseværdi eller procentsats, hvorunder samhandelen mellem medlemsstater ikke vil blive påvirket⁽⁸⁾. Tværtimod gælder ifølge retspraksis⁽⁹⁾, at når en finansiel støtte styrker en virksomheds position i forhold til andre virksomheder, som den konkurrerer med i samhandelen inden for EØS, må denne samhandel antages at blive påvirket af støtten.

§§ 5 og 5a i momslovens kapitel I undtager bestemte former for omsætning fra momslovens anvendelsesområde. Samme lovs § 5b fastsætter desuden, at omsætning af visse tjenester, bl.a. helse- og helserelaterede tjenester, sociale tjenester, undervisningstjenester, finansielle tjenester, tjenester som led i offentlig myndighedsudøvelse, tjenester i form af ret til at overvære teater-, opera-, ballet- og cirkusforestillinger, udstillinger i gallerier og museer, lotteritjenester, serveringstjenester fra elev- og studenterkantiner osv. ikke falder ind under momsloven. Alle disse tjenester er følgelig fritaget for moms, men er i princippet omfattet af moms kompensationsloven⁽¹⁰⁾. Nogle af disse sektorer, f.eks. finansielle tjenester, serveringstjenester i skoler og studenterkantiner, nogle tandlægetjenester, nogle undervisningstjenester ydet mod betaling og nogle biograftjenester, er konkurrenceudsatte tjenester og udsat for konkurrence fra hele EØS. Støtte ydet til virksomheder i konkurrenceudsatte sektorer vil derfor kunne påvirke samhandelen mellem de kontraherende parter i EØS-aftalen.

Af disse grunde og under hensyn til retspraksis finder Tilsynsmyndigheden derfor, at moms kompensationsloven er en generel landsdækkende kompensationsordning, der kan påvirke samhandelen mellem de kontraherende parter i EØS-aftalen.

1.7. Konklusion

Af de ovennævnte grunde har Tilsynsmyndigheden draget den konklusion, at moms kompensationsloven er en støtteordning som omhandlet i EØS-aftalens artikel 61, stk. 1.

⁽¹⁾ Sag C-298/00 P, *Italien mod Kommissionen*, Sml. 2004, s. I-4087, præmis 49, og sag C 372/97, *Italien mod Kommissionen*, Sml. 2004, s. I-3679, præmis 44.

⁽²⁾ Sag T 171/02, *Regione autonoma della Sardegna mod Kommissionen*, Sml. 2005, s. II-2123, præmis 102; sag 248/84, *Tyskland mod Kommissionen*, Sml. 1987, s. 4013, præmis 18; sag C-75/97, *Belgien mod Kommissionen*, Sml. 1999, s. I-3671, præmis 48; og sag C-278/00, *Grækenland mod Kommissionen*, Sml. 2004, s. I-3997, præmis 24.

⁽³⁾ Sag E-6/98, *Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden*, op.cit., præmis 57, og sag E-2/05, *EFTA-Tilsynsmyndigheden mod Island*, Report of the EFTA Court 2005, s. 202, præmis 24.

⁽⁴⁾ Forenede sager T-298/97-T-312/97, *Alzetta m.fl. mod Kommissionen*, Sml. 2000, s. II-2319, præmis 76-78.

⁽⁵⁾ Sag C-71/04, *Administración del Estado mod Xunta de Galicia*, Sml. 2005, s. I-7419, præmis 41; sag C-280/00, *Altmark Trans*, Sml. 2003, s. I-7747, præmis 81; forenede sager C 34/01 — C-38/01, *Enirisorse*, Sml. 2003, s. I-14243, præmis 28; sag C-142/87, *Belgien mod Kommissionen* («Tubemeuse»), Sml. 1990, s. I-959, præmis 43; forenede sager C-278/92 — C-280/92, *Spanien mod Kommissionen*, Sml. 1994, s. I-4103, præmis 42.

⁽⁶⁾ Sag E-6/98, *Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden*, op.cit., præmis 59; sag C-303/88, *Italien mod Kommissionen*, Sml. 1991, s. I-1433, præmis 27; forenede sager C-278/92 — C-280/92, *Spanien mod Kommissionen*, Sml. 1994, s. I-4103, præmis 40, og sag C-280/00, *Altmark Trans*, op.cit., præmis 78.

⁽⁷⁾ Sag C-280/00, *Altmark Trans*, op. cit., præmis 77; sag C-172/03, *Wolfgang Heiser*, Sml. 2005, s. I-1627, præmis 33; og sag C-71/04, *Administración del Estado mod Xunta de Galicia*, Sml. 2005, s. I-7419, præmis 40.

⁽⁸⁾ Sag C-280/00, *Altmark Trans*, Sml. 2003, s. I-7747, præmis 81, og sag C-172/03, *Wolfgang Heiser*, Sml. 2005, s. I-1627, præmis 32.

⁽⁹⁾ Sag E 6/98, *Norge mod EFTA-Tilsynsmyndigheden*, op.cit., præmis 59; og sag 730/79, *Philip Morris mod Kommissionen*, Sml. 1980, s. 2671, præmis 11.

⁽¹⁰⁾ Moms kompensationslovens § 4 indeholder visse begrænsninger i adgangen til at opnå kompensation.

2. Procedurekrav

I artikel 1, stk. 3, i Del I i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen fastsættes det, at »EFTA-Tilsynsmyndigheden skal underrettes så betids om hver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger, at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil (...). Den pågældende stat må ikke føre de påtænkte foranstaltninger ud i livet, før proceduren er afsluttet med en endelig beslutning«.

De norske myndigheder anmeldte ikke moms kompensationsloven til Tilsynsmyndigheden, før den blev sat i kraft. Tilsynsmyndigheden konkluderer derfor, at de norske myndigheder ikke har overholdt deres forpligtelser efter artikel 1, stk. 3, i Del I i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen.

3. Støttens forenelighed

Tilsynsmyndigheden finder ikke, at nogen af undtagelsesbestemmelserne i EØS-aftalens artikel 61, stk. 2, kan bringes i anvendelse i denne sag.

For så vidt angår EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, kan kompensationen for indgående moms ikke falde ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra a), da ingen af de norske regioner opfylder disse betingelser, der kræver en unormal lav levestandard eller alvorlig underbeskæftigelse. Kompensationen forekommer ikke at fremme virkeliggørelsen af et væsentligt projekt af fælleseuropæisk interesse eller afhjælpe en alvorlig forstyrrelse af en stats økonomi, således som det kræves, for at den kan anses for at være forenelig med EØS-aftalen i medfør af artikel 61, stk. 3, litra b).

Hvad angår EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c), kan en støtte anses for at være forenelig med EØS-aftalen, hvis den fremmer udviklingen af visse erhvervsgrøner eller visse økonomiske regioner uden at påvirke samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. Den foreliggende støtteordning forekommer ikke at fremme udviklingen i visse erhvervsgrøner eller regioner, men som anført af de norske myndigheder tager den sigte på at skabe neutralitet i kommunernes valg mellem egenproduktion eller outsourcing af tjenester.

Hvad angår EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c), kan en støtte anses for at være forenelig med EØS-aftalen, hvis den fremmer udviklingen af visse erhvervsgrøner eller visse økonomiske regioner uden at påvirke samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse. Den foreliggende støtteordning forekommer ikke at fremme udviklingen i visse erhvervsgrøner eller regioner, men som anført af de norske myndigheder tager den sigte på at skabe neutralitet i kommunernes valg mellem egenproduktion eller outsourcing af tjenester.

Tilsynsmyndigheden erindrer dog om, at spørgsmålet om, hvorvidt foranstaltningen udgør statsstøtte, som nævnt ovenfor kun rejser sig i det omfang, hvor der er tale om økonomisk aktivitet, dvs. aktiviteter i forbindelse med udbud af varer og tjenester på et givet marked. Det betyder i den konkrete sag, at i det omfang hvor de begunstigede udøver offentlig forvaltningsopgaver eller

opgaver, som de har fået pålagt ved lov, udover de ikke en økonomisk aktivitet, og statsstøttevurderingen, herunder med hensyn til støttens forenelighed, finder ikke anvendelse på dem.

I overensstemmelse med EØS-aftalens artikel 59, stk. 2, finder statsstøttere reglerne desuden ikke anvendelse på virksomheder, der har fået betroet udførelsen af tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, i det omfang hvor håndhævelsen af disse regler ville hindre dem i at varetage deres særlige opgaver, og hvor samhandelen ikke påvirkes på en måde, der strider mod de kontraherende parterers interesser.

En stat har generelt vide skønsmålinger til at definere, hvilke tjenester der kan betragtes som tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse. I den forbindelse er det Tilsynsmyndighedens opgave at sikre, at definitionen af tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse ikke er behæftet med nogen åbenlyse fejl. Tilsynsmyndigheden kan ikke i denne kontekst foretage en detaljeret vurdering af, om alle udbydere i de momsfratagne sektorer, der kan få den indgående moms refunderet, dvs. er omfattet af støtteordningen, opfylder betingelserne i EØS-aftalens artikel 59, stk. 2. Den må nøjes med at pege på, at såfremt disse betingelser er opfyldt, vil refusionen af indgående moms til givne virksomheder eller konkrete virksomhedsgrupper muligvis kunne anses for at udgøre forenelig statsstøtte efter EØS-aftalens artikel 59, stk. 2. Moms kompensationsordningen indeholder ikke en sådan begrænsning.

Europa-Kommissionen vedtog den 28. november 2005 en afgørelse om anvendelsen af EF-traktatens artikel 86, stk. 2, på statsstøtte i form af kompensation for offentlig tjeneste til visse virksomheder, der har fået pålagt at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse⁽¹⁾. Denne afgørelse blev i juli 2006 inkorporeret i EØS-aftalen⁽²⁾.

I denne afgørelse anføres det⁽³⁾, at hospitaler og virksomheder med ansvar for socialt boligbyggeri, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, frembyder særlige karakteristika, som der bør tages hensyn til. Der bør i særdeleshed tages hensyn til, at på det indre markeds nuværende udviklingsstade er omfanget af de konkurrenceforvrenninger, der kan opstå i disse sektorer, ikke nødvendigvis proportionalt med omsætnings- og kompensationsniveauet. Hospitaler, der yder lægebehandling, herunder akut lægehjælp og andre tjenester i direkte tilknytning til deres hovedvirksomhed, bl.a. inden for forskning, og virksomheder med ansvar for socialt boligbyggeri, der tilvejebringer boliger til mindrebemidlede eller vanskeligt stillede samfundsgrupper, der af økonomiske grunde er ude af stand til at skaffe sig en bolig på markedsvilkår, er derfor fritaget for anmeldelsespligten.

⁽¹⁾ Offentliggjort i EUT L 312 af 29.11.2005, s. 67.

⁽²⁾ Kommissionens afgørelse 2005/842/EF af 28. november 2005 om anvendelse af bestemmelserne i EF-traktatens artikel 86, stk. 2, på statsstøtte i form af kompensation for offentlig tjeneste ydet til visse virksomheder, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse blev inkorporeret i Bilag XV til EØS-aftalen under punkt 1h i afgørelse nr. 91/2006 (EUT L 289 af 19.10.2006, s. 31, og EØS-tillæg nr. 52 af 19.10.2006, s. 24) med ikrafttrædelse den 8.7.2006.

⁽³⁾ 15. betragtning.

Men at der ydes refusion af indgående moms til en virksomhed for den del af den økonomiske aktivitet, den udøver uden for rammerne af forpligtelsen til offentlig tjeneste, falder imidlertid ikke ind under denne undtagelse. Som anført ovenfor, er en sådan refusion at betragte som statsstøtte og kan ikke anses for at være forenelig med EØS-aftalens regler. I den sammenhæng kan der henvises til, at for nogle af de sektorer, der er tale om, og som er momsfritagne, fremgår det klart af den hidtidige beslutningspraksis enten i Kommissionen eller Tilsynsmyndigheden og af retspraksis, at der er tale om en økonomisk aktivitet, der udøves i konkurrence med andre. Det er navnlig tilfældet med tandlægetjenester ⁽¹⁾ og ambulancetjenester ⁽²⁾.

Nogle af støttemodtagerne under momskompensationsordningen har desuden adgang til andre undtagelser, bl.a. de *minimis*-støtte, gruppefritagelsesforordninger om f.eks. små og mellemstore virksomheder osv.

I sin nuværende version er støtteordningen imidlertid ikke møntet alene på forpligtelser til offentlig tjeneste eller nogen af de ovennævnte undtagelser. Momskompensationsloven har et bredt anvendelsesområde og er bredt udformet. Den indeholder ikke de kriterier, der er nødvendige for at sikre, at disse undtagelsesbetingelser er opfyldt. Ordningen som sådan kan derfor ikke anses for at være forenelig med EØS-aftalens statsstøtteregler.

4. Konklusion

Tilsynsmyndigheden finder, at de norske myndigheder ulovligt har implementeret momskompensationsloven i strid med artikel 1, stk. 3, i Del I i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen. I sin nuværende form er den ved denne lov hjemlede refusion af de ovenfor anførte grunde ikke forenelig med EØS-aftalen.

I henhold til artikel 14 i Del II i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen skal Tilsynsmyndigheden, når den har fastslået, at en ulovlig støtte er ydet i strid med EØS-aftalen, påbyde den pågældende stat at tilbagesøge støtten fra støttemodtageren.

Tilsynsmyndigheden finder, at der i denne sag ikke er nogen generelle principper, der er til hinder for tilbagesøgning. Ifølge fast retspraksis er en ophævelse af en ulovlig støtte gennem tilbagesøgning af støtten den logiske konsekvens af, at støtten er fundet ulovlig. Tilbagesøgning af ulovligt ydet statsstøtte med det formål at genoprette den tidligere situation kan derfor i

princippet ikke anses for ikke at stemme overens med EØS-aftalens mål på statsstøtteområdet. Ved denne tilbagebetaling af støtten mister støttemodtageren den fordel, der var opnået på markedet i forhold til konkurrenterne, og situationen fra tiden før ydelsen af støtte genoprettes ⁽³⁾. Det fremgår også af dette formål med tilbagebetalingen, at Tilsynsmyndigheden normalt ikke, bortset fra usædvanlige omstændigheder, kan undlade at udøve den skønsbeføjelse, som tilkommer den efter Domstolens praksis, når den anmoder EFTA-staten om at tilbagesøge den ulovligt ydede støtte, eftersom Tilsynsmyndigheden alene herved genopretter den oprindelige situation ⁽⁴⁾.

I betragtning af, at Tilsynsmyndigheden i henhold til protokol 3 til tilsyns- og domstolsaftalen har pligt til at føre tilsyn med statsstøtte, kan de virksomheder, som har modtaget statsstøtte, desuden principielt ikke have nogen berettiget forventning om, at støtten er lovlig, medmindre den er ydet i overensstemmelse med procedurereglerne i denne protokol ⁽⁵⁾.

De udtalelser fra kommissær Bolkestein, som de norske myndigheder henviser til, drejede sig om de pågældende ordningers overensstemmelse med momsreglerne som sådanne. Og i det mindste i en af disse udtalelser tog kommissær Bolkestein forbehold ved at udtale, at det forudsatte, at »statsstøttereglerne er overholdt«. Tilsynsmyndigheden finder derfor ikke, at disse udtalelser kan danne grundlag for nogen berettiget forventning.

De norske myndigheder har endvidere ikke henvist til nogen anden tilsvarende statsstøtteordning, som er blevet godkendt af Kommissionen eller Tilsynsmyndigheden, og hvorpå der kunne støttes berettigede forventninger med hensyn til momskompensationsloven.

Af disse grunde finder Tilsynsmyndigheden ikke, at der i denne sag består nogen særlige omstændigheder, der kunne føre til berettigede forventninger hos støttemodtagerne.

Til det beløb, der skal tilbagesøges, bør lægges påløbne renter beregnet efter artikel 14, stk. 2, i Del II i protokol nr. 3 til tilsyns- og domstolsaftalen samt artikel 9 og 11 i Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 195/04/COL af 14. juli 2004 ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Sag C-172/03 *Wolfgang Heiser*, op. cit.

⁽²⁾ Sag C-475/99, *Firma Ambulanz Glöckner mod Landkreis Südwestpfalz*, Sml. 2001, s. I-8089.

⁽³⁾ Sag C-350/93, *Kommissionen mod Italien*, Sml. 1995, s. I-699, præmis 22.

⁽⁴⁾ Sag C-75/97, *Belgien mod Kommissionen*, Sml. 1999, s. I-3671, præmis 66, og sag C-310/99, *Italien mod Kommissionen*, Sml. 2002, s. I-2289, præmis 99.

⁽⁵⁾ Sag C-169/95, *Spanien mod Kommissionen*, Sml. 1997, s. I-135, præmis 51.

⁽⁶⁾ Offentliggjort i EUT L 139 af 25.5.2006, s. 37, og EØS-tillæg nr. 26 af 25.5.2006, s. 1.

De norske myndigheder anmodes derfor om at tage de nødvendige skridt til at tilbagesøge enhver ulovlig støtte ydet efter momskompensationslovens § 3 og senest inden for to måneder underrette Tilsynsmyndigheden herom.

De norske myndigheder skal med omgående virkning ændre momskompensationsloven, således at den ikke længere hjemler ydelse af statsstøtte. De har en frist på to måneder til at underrette Tilsynsmyndigheden om de lovændringer, der er fortaget —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Den statsstøtte, der er ydet i forbindelse med den af de norske myndigheder implementerede momskompensationslov, er ikke forenelig med EØS-aftalen.

Artikel 2

Norge skal med omgående virkning ændre momskompensationsloven, således at ydelse af statsstøtte med hjemmel i denne lov herefter er udelukket.

Artikel 3

De norske myndigheder skal træffe enhver nødvendig foranstaltning til at tilbagesøge den i artikel 1 omhandlede støtte fra enhver støttemodtagende virksomhed.

Artikel 4

Tilbagesøgningen skal ske omgående og i overensstemmelse med reglerne i national lovgivning, forudsat at de åbner mulighed for omgående og effektiv gennemførelse af denne beslutning. Til det beløb, der skal tilbagesøges, skal lægges renter og renters rente fra den dag, hvor støtten blev stillet til rådighed for støttemodtageren, og indtil den er tilbagesøgt. Renterne beregnes efter artikel 9 og 11 i EFTA-Tilsynsmyndighedens beslutning nr. 195/04/COL.

Artikel 5

De norske myndigheder skal senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning underrette EFTA-Tilsynsmyndigheden om de foranstaltninger, de har truffet for at efterkomme den.

Artikel 6

Denne beslutning er rettet til Kongeriget Norge.

Artikel 7

Den engelske udgave er den eneste autentiske.

Udfærdiget i Bruxelles, den 3. maj 2007.

På EFTA-Tilsynsmyndighedens vegne

Bjørn T. GRYDELAND
Formand

Kurt JÄGER
Medlem af kollegiet

BERIGTIGELSER**Berigtigelse til Kommissionens afgørelse 2008/649/EF af 3. juli 2008 om godtagelse af et tilsagn, der er afgivet i forbindelse med antidumpingproceduren vedrørende importen af opløsninger af urinstof og ammoniumnitrat med oprindelse i Rusland**

(Den Europæiske Unions Tidende L 213 af 8. august 2008)

Side 41, artikel 1, tabellen:

I stedet for: »Open Joint Stock Company (OJSC) Mineral and Chemical Company »Eurochem«, medlem af virksomhedskonsortiet Eurochem, Moskva, Rusland, vedrørende varer, der produceres af den forretningsmæssigt forbundne virksomhed OJSC NAK Azot, Novomoskovsk, Rusland, eller af den forretningsmæssigt forbundne virksomhed OJSC Nevinnomyssky Azot, Nevinnomyssk, Rusland, og enten solgt direkte til den første uafhængige kunde i Fællesskabet, eller af Eurochem Trading GmbH, Zug, Schweiz, til den første uafhængige kunde i Fællesskabet«.

læses: »Fremstillet af Open Joint Stock Company (OJSC) »Azot«, Novomoskovsk, Rusland, eller Open Joint Stock Company (OJSC) »Nevinnomyssky Azot«, Nevinnomyssk, Rusland, og enten solgt direkte til den første uafhængige kunde i Fællesskabet eller af EuroChem Trading GmbH, Zug, Schweiz, eller via Open Joint Stock Company (OJSC) Mineral and Chemical Company »EuroChem«, Moskva, Rusland, og EuroChem Trading GmbH, Zug, Schweiz, til den første uafhængige kunde i Fællesskabet«.

MEDDELELSE TIL LÆSERNE

Institutionerne har besluttet, at der ikke længere skal henvises til den seneste ændring af en given retsakt.

Medmindre andet er angivet, forstås en henvisning til en retsakt i de tekster, der offentliggøres i *Den Europæiske Unions Tidende*, derfor som en henvisning til retsakten i dens gældende udgave.